

فهرست مطالب

الفقه شیعی

عنوان: آیین توحیدی ابراهیم

صفحه

پیش‌گفتار.....	۴
درس اول: نام‌های قرآن.....	۶
نوع دوم اسم فاعل و اسم مفعول.....	۱۱
درس دوم: آیین توحیدی ابراهیم.....	۲۱
صفت مُشَبَّه.....	۲۸
درس سوم: حضرت محمد(ص) آخرین پیامبر الهی.....	۳۶
صیغه مبالغه.....	۴۳
درس چهارم: نشانه‌های خداوند.....	۵۱
اسم تفضیل.....	۵۷
درس پنجم: وعده قطعی خداوند.....	۶۴
اسم مکان و زمان.....	۷۰
درس ششم: خداوند روزی بخش.....	۷۶
جمع مُکَسَّر.....	۸۱
درس هفتم: ایمان و کفر.....	۹۲
مصدر.....	۹۸
درس هشتم: خودآزمایی.....	۱۰۷
فهرست الفبایی کلمات.....	۱۲۱
پرسش‌نامه قرآن آموز.....	۱۲۵
پرسش‌نامه مریبی.....	۱۲۷

مؤلف: مسعود وکیل، با همکاری هادی محدث و ... [دیگران]

مصحح سازمان دارالقرآن الکریم و دبیرخانه نهضت قرآن آموزی .

وضعیت ویراست : ویراست ۲

مشخصات نشر : تهران : تلاوت . ۸۶

مشخصات ظاهری : ج : جدول .

شابک : ۲۰۰۰ریال : 978-964-91143-6-1

یادداشت : فیبا

موضوع : قرآن -- راهنمای آموزشی.

موضوع : قرآن -- پرسشها و پاسخها.

شناسه افزوده : محدث ، هادی ، ۱۳۱۶ .

شناسه افزوده : سازمان دارالقرآن الکریم، دبیرخانه نهضت قرآن آموزی.

رده بندی کنگره : ۱۳۸۵ ۸۱۸۵/۲/۶۵۸ BP

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۱۰۷

شماره کتابخانه ملی : ۲۵۹۷۴-۸۵

آموزش مفاهیم قرآن جلد (۳)

مؤلف : مسعود وکیل * با همکاری : سید هادی محدث . سید مهدی سیف

محمدجعفر محبی . حمیدرضا مستفید . سید محمد حسین میرباقری

چاپ و صحافی : سازمان چاپ ارشاد اسلامی نوبت چاپ : اول - تابستان ۸۶

ناشر : تلاوت با همکاری انتشارات پیام عدالت تیراژ : ۵۰۰۰۰ جلد

به سفارش سازمان دارالقرآن الکریم (انتشارات تلاوت)

پخش از فروشگاه بصائر : میدان امام حسین (ع)

خیابان خواجه نصیرالدین طوسی - شماره ۸۵

تلفن و دورنگار: ۷۷۶۰۷۵۴۷

قیمت : ۲۰۰ تومان

صاحب امتیاز این کتاب مؤسسه مهذب آ. میباشد.

۲- «ل» قبل از فعل مضارع به معنای «تا» می‌باشد، مانند:

وَلْيَعْلَمُوا أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ: تا بدانند که وعده خداوند حق است.

وَلِنَجْعَلَهُ آيَةً لِلنَّاسِ: تا او را نشانه‌ای برای مردم قرار دهیم.

۳- فعل ماضی بعد از کلمات شرط مانند «إِنْ، لَوْ، إِذَا» مضارع معنا می‌شود،

مانند:

وَلَوْ غَاثِمَنَ أَهْلَ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ:

اگر اهل کتاب ایمان بیاورند، برای آنها بهتر است.

وَإِذَا جَاءُوكُمْ قَالُوا آمَنَّا:

وقتی که نزد شما می‌آیند، می‌گویند ایمان آوردیم.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیش‌گفتار

خدا را سپاس می‌گوییم که با آموزش دروس گذشته، می‌توانید بخش قابل توجهی از عبارات و آیات قرآن کریم را معنا کنید و اینک با آموزش دروس مفاهیم «۳» بر این توانایی می‌افزاید.

خوب است پیش از آغاز آموزش دروس جدید یک بار دیگر پیش‌گفتار مفاهیم «۱ و ۲» را مطالعه کنید. در مفاهیم «۳» نیز مانند مفاهیم «۲» پس از هر درس، قاعده ساده‌ای از زبان عربی بیان شده است. در آموزش و یادگیری این قواعد توجه به تذکرات قبلی ضروری است. این قواعد نیز مانند قواعد قبلی بر توانایی شما در درک معنای کلمات و عبارات قرآنی که در این دروس نیامده است، می‌افزاید.

با آموزش این دروس با معنای تعداد بیشتری از کلمات قرآن آشنا می‌شوید و می‌توانید حداقل ۳۰۰۰ عبارت و آیه متوسط قرآن کریم را معنا کنید. این مقدار از نظر حجم حدود یک ششم یا پنج جزء قرآن است.

روش تدریس، تمرین و ارزشیابی این مجموعه نیز مانند دروس قبلی می‌باشد. برای ترجمه روان و زیبای عبارات قرآنی، توجه به نکات زیر مفید است.

۱- گاهی بین قسمت اول و دوم یک جمله، ضمیری برای تأکید می‌آید. برای ترجمه روان و ساده‌تر می‌توان این ضمیر را معنا نکرد، مانند:

إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ: قطعاً او عزیز و حکیم است.

وَكَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا: و سخن خداوند برتر است.

وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ: و آنان رستگار هستند.

درس اول

نام‌های قرآن

قرآن کریم نام‌های گوناگونی دارد. هر یک از این نام‌ها نشانگر یکی از ویژگی‌های قرآن است. دقت در معنای این نام‌ها، عظمت و عمق بی‌پایان قرآن را نشان می‌دهد و زمینه بهره‌گیری ما را از این کتاب الهی بیشتر فراهم می‌آورد.

گاهی قرآن از حقیقت خود سخن می‌گوید و جایگاه خاص و برتر خود را معرفی می‌کند. جایگاهی که نشان می‌دهد قرآن سخن حق است و هیچ امر باطل و نادرستی در آن راه ندارد. گذشت زمان از ارزش و اعتبار قرآن نمی‌کاهد، بلکه راستی و درستی آن را بیشتر آشکار می‌کند، قرآن کتابی «مبارک» است یعنی کتابی که از خیر و برکت دائمی برخوردار می‌باشد. کتابی که ارزش و فایده آن جاودانه است و هر چه می‌گذرد، برکت و عظمت آن بیشتر روشن می‌شود.

گاهی نیز قرآن از فایده‌های خود سخن می‌گوید. قرآن کتاب هدایت، رحمت، شفا، وسیله بینایی و بیداری، پیام و ابلاغ روشن خداوند برای همه انسان‌هاست. قرآن «هشدار» برای عموم مردم و «بشارتی» برای اهل ایمان است.

این معانی ارزشمند را در آیات و عبارات درس جست‌وجو می‌کنیم.

عبارات قرآنی درس را به دقت بخوانید و هرچه می‌توانید آن‌ها را معنا کنید.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱- قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ:

توحید ۱

۲- صَ ۱ وَ الْقُرْآنِ ذِي الذِّكْرِ:

ص ۱

۳- اِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَ اِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ:

حجر ۹

۴- هَذَا بَصَائِرُ لِلنَّاسِ وَ هُدًى وَ رَحْمَةٌ لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ:

حاجیه ۲۰

۵- تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْقُرْآنَ عَلَى عَبْدِهِ:

توفان ۱

لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا:

۶- يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِنْ رَبِّكُمْ:

بناء ۱۷۴

وَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُبِينًا:

معنای این کلمات را بخوانید و سعی کنید به خاطر بسپارید.

کلمات آشنا

ردیف	کلمه	معنا	تعداد
۱	آخِذْ	یکتا، یکی، کسی	۷۴
۲	ذِکْرٌ	یاد، یاد آوری، نام قرآن	۷۶
۳	حَافِظٌ	نگهبان، نگهدار	۱۵
۴	بَصَائِرٌ	جمع بصیره، بینش‌ها، بینایی‌ها	۷
۵	تَبَيَّنَ	پیام روشن	۱
۶	بُشْرَى	بشارت، مژده	۱۸ (۲۸)
۷	سَّمَاءٌ	آسمان	۱۲۰

۷- وَ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تَبْيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ:

وَهْدَىٰ وَرَحْمَةً وَبُشْرَىٰ لِّلْمُسْلِمِينَ:

تخل ۸۹

۸- وَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ:

أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ:

بقره ۸۲

۹- شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ:

هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ:

بقره ۱۸۵

۱۰- يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَ تَكْمٌ مَّوْعِظَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ:

وَشِفَاءٌ لِّمَا فِي الصُّدُورِ:

وَهْدَىٰ وَرَحْمَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ:

یونس ۵۷

امتیاز

نوع دوم اسم فاعل و اسم مفعول

در درس ششم و هفتم مفاهیم «۲» با وزن و معنای اسم فاعل و اسم مفعول آشنا شدیم، اینک به دو گروه دیگر از کلمات قرآنی و معنای آنها توجه کنید.

گروه اول		گروه دوم	
مُحْسِن	نیکوکار	مُخْلِص	پاک شده، خالص شده
مُفْسِد	تبهکار	مُرْسَل	فرستاده شده
مُضِلِح	اصلاح‌گر	مُحْضَر	احضار شده
مُنْذِر	بیم‌دهنده	مُنْزَل	فرو فرستاده شده
مُهَاجِر	هجرت‌کننده	مُحَرَّم	حرام شده
مُتَوَكِّل	توکل‌کننده	مُعَلَّم	تعلیم داده شده
مُنْتَقِم	انتقام‌گیرنده	مُبَارَك	برکت داده شده
مُسْتَغْفِر	استغفار‌کننده	مُسْتَضْعَف	ضعیف شده

به خوبی متوجه شده‌اید، کلمات گروه اول معنای اسم فاعل و گروه دوم معنای اسم مفعول دارد. دقت کنید تمام این کلمات با «م» شروع می‌شود، ولی حرف قبل از آخر، در گروه اول کسره (ـِ) و در گروه دوم فتنحه (ـَ) دارد. کلمات گروه اول «اسم فاعل» و گروه دوم «اسم مفعول» است.

کلمات جدید

ردیف	کلمه	معنا	تعداد
۱	ذِي، ذُو، ذَا	دارنده، صاحب، با	۷۵
۲	نَحْنُ	ما	۸۵
۳	نَزَّلْنَا	نازل کردیم، فرو فرستادیم	۱۲
۴	تَبَارَكَ	پربرکت است	۹
۵	نَزَّلَ	نازل کرد، فرو فرستاد	۱۴
۶	فُرْقَان	قرآن، وسیله تشخیص حق از باطل	۷
۷	يَكُونُ	باشد، می‌باشد	۵۳
۸	عَمِلُوا	انجام دادند	۷۳
۹	خَالِد	جاودان	۷۴
۱۰	شَهْر	ماه	۱۲
۱۱	صُدُور	جمع صدر، سینه‌ها	۴۴

کلمات آشنا و جدید این درس ۷۷۹ بار در قرآن آمده است.

اکنون عبارات درس را به طور کامل به صورت شفاهی ترجمه کنید.

دو نکته

۱- برای تعیین حرف قبل از آخر، باید کلمه را به صورت مفرد در نظر بگیریم،

یعنی نشانه‌های جمع (وَن، پَن، اَت) را به حساب نیاوریم، مانند:

مُضَلِحُونَ ← لِ

مُنذِرِينَ ← ذَ

مُبَشِّرَاتٍ ← شِ

۲- «ة» آخر کلمه را نیز به حساب نمی‌آوریم، مانند:

مُزَيِّلَةٌ ← يَ

مُبَارَكَةٌ ← رَ

قاعده

اگر اول کلمه «مُ» باشد و حرف قبل از آخر آن «ِ» داشته باشد،

اسم فاعل است و اگر حرف قبل از آخر آن «َ» داشته باشد، اسم

مفعول است.

تمرین‌ها

تمرین اول: با استفاده از وزن‌های داده شده، از ریشه‌های زیر، اسم فاعل مفرد و جمع بسازید و معنای جمع آن را حدس بزنید.

ردیف	ریشه	وزن مفرد	اسم فاعل	وزن جمع	اسم فاعل	معنا
۱	ف ل ح	مُفَعِّلٌ	بَلَعِدَةٌ	مُفَعِّلِينَ		
۲	س ر ف	مُفَعِّلٌ	بَلَعِدَةٌ	مُفَعِّلُونَ		
۳	ق س م	مُفَعِّلٌ	بَلَعِدَةٌ	مُفَعِّلَاتٍ		
۴	ص د ق	مُفَعِّلٌ	بَلَعِدَةٌ	مُفَعِّلِينَ		
۵	ن ظ ر	مُفَعِّلٌ	بَلَعِدَةٌ	مُفَعِّلِينَ		
۶	ج ه د	مُفَاعِلٌ	بَلَعِدَةٌ	مُفَاعِلِينَ		
۷	ن ف ق	مُفَاعِلٌ	بَلَعِدَةٌ	مُفَاعِلُونَ		
۸	ص د ق	مُتَفَعِّلٌ	بَلَعِدَةٌ	مُتَفَعِّلَاتٍ		
۹	ق د ر	مُتَفَعِّلٌ	بَلَعِدَةٌ	مُتَفَعِّلُونَ		
۱۰	ع ف ر	مُسْتَفَعِّلٌ	بَلَعِدَةٌ	مُسْتَفَعِّلِينَ		

پس از بررسی به هر ردیف صحیح سه امتیاز بدهید.

تمرین سوم: گزینه‌های درست را علامت بزنید.

- * کدام کلمه صحیح است؟
- ۱- پیام روشن: الف - فُرْقَان ب - تِنْيَان ج - خَالِد د - خَالِد
 - ۲- جاودان: الف - حَافِظ ب - خَالِد ج - خَالِد د - خَالِد
 - ۳- دارنده: الف - دُو ب - ذِكْر ج - ذِكْر د - ذِكْر
 - ۴- انجام دادند: الف - يَكُونُ ب - عَمِلُوا ج - عَمِلُوا د - عَمِلُوا
 - ۵- پربرکت است: الف - تَبَارَكَ ب - مُبَارَك ج - مُبَارَك د - مُبَارَك

* کدام ترجمه صحیح است؟

- ۶- وَ تَزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُبَارَكًا:
- الف - و از آسمان آب بابرکتی فرو فرستادیم.
 - ب - و از آسمان برای ما آب بابرکتی فرو فرستاد.

۷- إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ:

- الف - قطعاً خداوند مردم را می‌بخشد.
- ب - قطعاً خداوند بر مردم بخشش دارد.

تمرین دوم: با استفاده از وزن‌های داده شده، از ریشه‌های زیر، اسم مفعول مفرد و جمع بسازید و معنای جمع آن را حدس بزنید.

ردیف	ریشه	وزن مفرد	اسم فاعل	وزن جمع	اسم فاعل	معنا
۱	غ ر ق	مُفَعَّل		مُفَعَّلِينَ		
۲	س خ ر	مُفَعَّل		مُفَعَّلَات		
۳	ن ذ ر	مُفَعَّل		مُفَعَّلِينَ		
۴	س ح ر	مُفَعَّل		مُفَعَّلِينَ		
۵	ق ر ب	مُفَعَّل		مُفَعَّلُونَ		
۶	ب ع د	مُفَعَّل		مُفَعَّلُونَ		
۷	خ ل د	مُفَعَّل		مُفَعَّلُونَ		
۸	خ ل ف	مُسْتَفَعَّل		مُسْتَفَعَّلِينَ		
۹	ض ع ف	مُسْتَفَعَّل		مُسْتَفَعَّلُونَ		
۱۰	ک ر م	مُفَعَّل		مُفَعَّلِينَ		

پس از بررسی به هر ردیف صحیح سه امتیاز بدهید.

۱۲- کدام دسته از کلمات، همه اسم مفعول هستند؟

الف - مُحَمَّدٌ، مُقَدَّسَةٌ، مُفَصَّلَاتٌ

ب - مُعَذِّبِينَ، مُنْظَرُونَ، مُبَشِّرَاتٌ

۱۳- کدام دسته از کلمات به ترتیب اسم فاعل، اسم مفعول، اسم فاعل هستند؟

الف - مُحْكَمَاتٌ، عَامِلَةٌ، مَعْلُومَاتٌ

ب - عَائِدَاتٌ، مُبَارَكَةٌ، مُنْزِلِينَ

۱۴- کدام دسته از کلمات به ترتیب اسم مفعول، اسم فاعل، اسم مفعول هستند؟

الف - مُسْمَعٌ، مَرْجِعٌ، مَشْكُورٌ

ب - مُحَرَّمَةٌ، مُعَذِّبِينَ، مَمْنُونٌ

۱۵- کدام دسته از کلمات اسم فاعل یا اسم مفعول نیستند؟

الف - مَسْجِدٌ، شَهِيدٌ، تَنْزِيلٌ

ب - غَافِلَاتٌ، مُنْذِرُونَ، مَحْمُودٌ

۸- قُلْ نَزَّلَهُ رُوحُ الْقُدُسِ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ:

الف - بگو: روح القدس، به حق از سوی پروردگارت نازل شد.

ب - بگو: روح القدس، آن را به حق از سوی پروردگارت نازل کرد.

۹- لِيَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ:

الف - تا دلیلی برای مردم علیه خداوند پس از (آمدن) پیامبران نباشد.

ب - تا خداوند پس از (آمدن) پیامبران برای مردم دلیلی داشته باشد.

۱۰- قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ إِنْ نَحْنُ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ:

الف - پیامبرانشان به آنها گفتند ما جز انسانی مانند شما نیستیم.

ب - به پیامبرانشان گفتند ما جز انسانی مانند شما نیستیم.

* کدام یک صحیح است؟

۱۱- کدام دسته از کلمات، همه اسم فاعل هستند؟

الف - مُنْفِقِينَ، مُتَنَافِسُونَ، مُتَوَكِّلِينَ

ب - مُهَاجِرَاتٌ، مُفْتَحَةٌ، مُجْرِمٌ

تمرین چهارم: ترجمه عبارات قرآنی درس را زیر آنها بنویسید.

پس از بررسی به هر ترجمه صحیح شش امتیاز بدهید.

تمرین پنجم: با عبارات قرآنی پاسخ دهید.

۱- خداوند درباره نگره‌داری قرآن چه وعده‌ای داده است؟

.....

۲- چه چیزی برای مسلمانان هدایت، رحمت و بشارت الهی است؟

.....

۳- چه چیزی برای همه مردم جهان هشدار دهنده است؟

.....

۴- چه کسانی زندگی جاوید در بهشت خواهند داشت؟

.....

پس از بررسی به هر پاسخ صحیح پنج امتیاز بدهید.

*** کدام ترجمه یا عبارت صحیح است؟**

۱۶- و خداوند به انسان‌های با ایمان بخشش دارد:

الف - وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَلَيَّ الْمُؤْمِنِينَ.

ب - وَلَكِنَّ اللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَيَّ الْعَالَمِينَ.

۱۷- و آن (قرآن) چیزی نیست جز یادی برای عموم مردم:

الف - وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ.

ب - وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِينَ.

۱۸- پس پاداشش جهنم است و در آن جاودان است:

الف - فَجَزَاءُ لَهُمْ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا.

ب - فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا.

۱۹- و این کتابی است مبارک که آن را نازل کردیم:

الف - وَهَذَا ذِكْرٌ مُّبَارَكٌ أَنْزَلْنَاهُ.

ب - وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ.

۲۰- برای آن‌ها در زندگی دنیا و آخرت مژده است:

الف - نَحْنُ أَوْلِيَاؤُكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ.

ب - لَهُمُ الْبُشْرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ.

پس از بررسی به هر پاسخ صحیح دو امتیاز بدهید.

تمرین ششم: با مراجعه به آیات زیر، ۱۰ نام و صفت از نام‌ها یا صفات

قرآن را بنویسید.

ردیف	سوره و آیه	عبارت قرآنی	نام قرآن
۱	ذالِ عِمْران ۵۸		
۲	إِبراهیم ۵۲		
۳	وَاقِعَه ۷۷		
۴	وَاقِعَه ۸۰		
۵	یَس ۲		
۶	ق ۱		
۷	حَاقَّه ۴۸		
۸	زُمَر ۲۳		
۹	فُصِّلَت ۴۱		
۱۰	زُخْرُف ۲		

پس از بررسی به هر ردیف دو امتیاز بدهید.

جمع امتیاز

درس دوم

آیین توحیدی حضرت ابراهیم

حضرت ابراهیم علیه السلام یکی از پیامبران بزرگ الهی است. پس از رسالت حضرت نوح پیامبران گوناگونی برای هدایت اقوام مختلف مردم به سوی آنها آمدند، ولی بیشتر این اقوام از پذیرش دعوت این پیامبران سر باز زدند و زمانی که پس از فساد، ظلم و ستم فراوان دیگر امیدی به هدایتشان نبود به عذاب الهی نابود شدند.

آن گاه که حضرت ابراهیم به پیامبری انتخاب شد و با نظام بت پرستی و شرک نمرودیان در افتاد و آتش خشم آنها به لطف الهی بر او گلستان شد، حضرت ابراهیم به امر خداوند مأمور شد که به سرزمین‌های دیگری هجرت کند و رسالت خویش را به سایر مردم ابلاغ نماید.

حضرت ابراهیم پیام توحیدی خود را در پهنه وسیعی از سرزمین‌های آن زمان گسترش داد و مأمور شد به سرزمین حجاز برود و خانه توحید یعنی کعبه را در مکه معظمه برپا سازد.

عبارات قرآنی درس را به دقت بخوانید و هرچه می‌توانید آن‌ها را معنا کنید.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱- سَلَامٌ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ:

كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ:

إِنَّهُ مِن عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ:

طائفات، ۱۰۹ تا ۱۱۱

۲- وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا وَإِبْرَاهِيمَ:

وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ:

خَبَد ۲۶

۳- فَقَدْ آتَيْنَا آلَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ:

وَآتَيْنَاهُمْ مُلْكًا عَظِيمًا:

ننآ ۵۴

این گونه به تدریج زحمات همه پیامبران در زمان حضرت ابراهیم به نتیجه رسید و پایه اعتقادات توحیدی و دین حق یعنی اسلام استوار شد.

پس از حضرت ابراهیم همه پیامبران بزرگ از میان فرزندان او انتخاب شدند و همه با آن که دستورات و احکام خاصی برای پیروان خود داشتند ولی یکتا پرستی را که مهم‌ترین اصل دین و آیین حضرت ابراهیم بود، تبلیغ می‌کردند و از این نظر خود را پیرو آیین حضرت ابراهیم می‌دانستند.

این گونه قرآن، حضرت ابراهیم را به تنهایی یک امت - پدر تمامی امت‌های موحد - معرفی کرده است.

قرآن، حضرت ابراهیم را یهودی یا مسیحی نمی‌داند بلکه او را انسانی پاک، موحد و مسلمان معرفی می‌کند که از هرگونه شرک به دور است.

چه سزاوار است امروزه که قرن‌ها از آغاز پیام توحیدی همه پیامبران می‌گذرد، پیروان ادیان توحیدی همانگونه که قرآن می‌فرماید بر محور عبادت خداوند یکتا گرد هم آیند و از اطاعت خدایان دروغین گوناگون بپرهیزند تا نعمت هدایت کامل نصیب همه آنها شود.

این معانی را در آیات درس جست‌وجو می‌کنیم.

۴- قُلْ صَدَقَ اللَّهُ:

فَاتَّبِعُوا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا:

وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ:

۵- وَإِبْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقَوْهُ:

ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ:

۶- فَآمَنَ لَهُ لُوطٌ وَقَالَ إِنِّي مُهَاجِرٌ إِلَىٰ رَبِّي:

إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ:

۷- وَآتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ:

وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ:

قال عمران ۹۵

عنكبوت ۱۶

عنكبوت ۲۶

إسراء ۲

۸- مَا كَانَ إِبْرَاهِيمُ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا:

وَلَكِنْ كَانَ حَنِيفًا مُّسْلِمًا:

وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ:

۹- آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ:

كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَأَتْ بِهِ وُكُوهَ وَرُسُلِهِ:

۱۰- الَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ:

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ:

لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ:

قال عمران ۶۷

بقره ۲۸۵

فاطر ۷

امتياز

معنای این کلمات را بخوانید و سعی کنید به خاطر بسپارید.

کلمات آشنا

ردیف	کلمه	معنا	تعداد
۱	مُحْسِن	نیکوکار	۳۹
۲	ذُرِّيَّة	فرزندان	۲۲
۳	نُبُوَّة	نبوت، پیامبری	۵
۴	عَال	خاندان	۲۵
۵	حِكْمَة	حکمت، دانش، فهم	۲۰
۶	مُلْك	فرمانروایی، حکومت	۴۸
۷	مَلَائِكَة	جمع مَلَك، فرشتگان	۸۶
۸	كُتُب	جمع کتاب، کتابها	۶
۹	كَبِير	بزرگ	۴۴

کلمات جدید

ردیف	کلمه	معنا	تعداد
۱	كَذَلِكَ	این چنین	۱۲۲
۲	تَجْزِي	جزا می دهیم، پاداش می دهیم	۲۶
۳	عَاتَيْنَا	دادیم	۷۰
۴	صَدَق	راست گفت	۴
۵	اتَّبِعُوا	پیروی کنید	۱۵
۶	مِلَّة	دین، آیین	۱۵
۷	حَنِيفًا	حق گرایانه، حق گرا	۱۰
۸	عَامَنَ، عَامَتَتْ	ایمان آورد	۳۸
۹	إِذْ	هنگامی که	۲۳۹
۱۰	ذَلِكُمْ	این، آن	۴۷
۱۱	كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ	می دانستید	۱۵

کلمات آشنا و جدید این درس ۸۹۶ بار در قرآن آمده است.

اکنون عبارات درس را به طور کامل به صورت شفاهی ترجمه کنید.

معنای این کلمات به معنای اسم فاعل نزدیک و شبیه است، با این تفاوت که به انجام دهنده کار دلالت ندارد، بلکه همه به معنای دارنده صفت هستند.

تفاوت دیگر این کلمات با اسم فاعل این است که صفتی که در این کلمات وجود دارد همیشگی و با دوام است، مثلاً «کَرِيم» یعنی شخصی که همیشه بزرگوار است، «عَلِيم» یعنی فردی که همیشه داناست و «سَعِيد» یعنی شخصی که همیشه سعادت‌مند است.

به این گروه از کلمات «صفت مُشَبَّه» می‌گویند، یعنی اسمی که معنای آن شبیه معنای اسم فاعل است.

صفت مُشَبَّه وزن‌های گوناگونی دارد که وزن «فَعِيل» از همه آنها بیشتر به کار می‌رود.

قاعده

«صفت مُشَبَّه» کلمه‌ای است که بر دارنده صفت ثابتی دلالت دارد. صفت مشبّه وزن‌های مختلفی دارد که مشهورترین آنها، وزن «فَعِيل» است.

صفت مُشَبَّه

کلمات قرآنی زیر را بخوانید و به وزن و معنای آنها دقت کنید.

کسی که با کرامت است	بزرگوار	کَرِيم
کسی که با عزت است	عزتمند	عَزِيز
کسی که با سعادت است	سعادت‌مند	سَعِيد
کسی که دارای علم است	دانا	عَلِيم
کسی یا چیزی که نزدیک است	نزدیک	قَرِيب
کسی یا چیزی که دور است	دور	بَعِيد
چیزی که کم است	کم	قَلِيل
چیزی که زیاد است	زیاد	کَثِير
کسی یا چیزی که بزرگ است	بزرگ	کَبِير
کسی یا چیزی که کوچک است	کوچک	صَغِير

همان طور که به خوبی متوجه شده‌اید، این کلمات «هم وزن» هستند و

هر کدام به کسی یا چیزی دلالت دارد که دارای صفتی است.

تمرین‌ها

تمرین اول: از ریشه‌های زیر، بر وزن «فَعِيل» صفت مشبَّه بسازید و معنای آن را حدس بزنید.

ردیف	ریشه	صفت مشبَّه	معنا
۱	س ر ع		
۲	ش د د		
۳	ش ه د		
۴	ش ر ك		
۵	ح ف ظ		
۶	ق د م		
۷	ب ص ر		
۸	ع م ق		
۹	ص د ق		
۱۰	و ح د		

پس از بررسی به پاسخ صحیح هر سطر دو امتیاز بدهید.

تمرین دوم: گزینه‌های درست را علامت بزنید.

* کدام کلمه صحیح است؟

- ۱- هنگامی که: الف - ذَلِكُمْ ب - اِذْ
- ۲- آیین: الف - اَعَال ب - مِلَّةً
- ۳- ایمان آورد: الف - اَءَامَنَ ب - صَدَقَ
- ۴- پیروی کنید: الف - اَتَيْنَا ب - اَتَّبِعُوا
- ۵- فرشته: الف - مَلَكٌ ب - مُلْكٌ

* کدام ترجمه صحیح است؟

۶- ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ

الف - این خداست، پروردگار شما؛ فرمانروایی برای اوست.

ب - الله پروردگار شماست، فرمانروایی از اوست.

۷- اِنَّ رَحْمَةَ اللّٰهِ قَرِيْبٌ مِّنَ الْمُحْسِنِيْنَ:

الف - قطعاً خداوند به نیکوکاران نزدیک است.

ب - قطعاً رحمت خداوند به نیکوکاران نزدیک است.

۱. گاهی «من» به معنای «به» است.

۸- اِنَّا كَذَلِكْ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ:

- الف - قطعاً ما این پاداش را به نیکوکاران می دهیم.
 ب - قطعاً ما این چنین نیکوکاران را پاداش می دهیم.

۹- اِتَّبِعُوا مَا اُنزِلَ اِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ:

- الف - آنچه به سوی شما از پروردگار نازل شد، پیروی کردند.
 ب - آنچه به سوی شما از پروردگارتان نازل شد، پیروی کنید.

۱۰- لَا اِلهَ اِلَّا الَّذِي ءَامَنَتْ بِهِ بَنُو اِسْرَائِيلَ:

- الف - خدایی نیست جز آن (خدایی) که بنی اسرائیل به او ایمان آورد.
 ب - خدایی نیست جز آن (خدایی) که به بنی اسرائیل امنیت داد.

* کلمات کدام گروه همه صفت مشابه هستند؟

۱۱: الف - سَمِيعٌ، جَمِيلٌ، مَجِيدٌ

ب - لَطِيفٌ، طَوِيلٌ، مَحْمُودٌ

۱۲: الف - ثَقِيلٌ، خَفِيفٌ، مَسْجِدٌ

ب - وَ لَمْ يَكُنْ لَهَا قُوَّةٌ

۱۳: الف - وَجِيهٌ، شَفِيعٌ، خَلِيلٌ

ب - سَلِيمٌ، نَذِيرٌ، مُقِيمٌ

۱۴: الف - بَلِيعٌ، بَعِيدٌ، بَشِيرٌ

ب - حَقِيقٌ، حَافِظٌ، مَحْفُوظٌ

۱۵: الف - شَهِيدٌ، شَاهِدٌ، مَشْهُودٌ

ب - وَزِيرٌ، وَكِيلٌ، كَفِيلٌ

* کدام عبارت صحیح است؟

۱۶- و این پاداش نیکوکاران است:

الف - وَ ذَلِكْ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ

ب - وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ

۱۷- و در فرزندان او، پیامبری و کتاب را قرار دادیم:

الف - وَ جَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ

ب - وَ جَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ

 تمرین چهارم: با عبارات قرآنی پاسخ دهید.

۱- حضرت ابراهیم علیه السلام چه دینی داشته است؟

.....

۲- خداوند به خاندان حضرت نوح و ابراهیم چه بخشیده است؟

.....

۳- حضرت ابراهیم علیه السلام قوم خود را به چه دعوت کرده است؟

.....

۴- پاداش کفر و پاداش ایمان و عمل صالح چیست؟

.....

۵- با بررسی آیات ۱۶ تا ۲۶ سوره عنکبوت بیان کنید که حضرت لوط

علیه السلام به چه کسی ایمان آورده است؟

.....

پس از بررسی به هر پاسخ صحیح هشت امتیاز بدهید.

جمع امتیاز

۱۸- برای ایشان آموزش و پاداشی بزرگ است:

□ الف - ذَلِكْ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ

□ ب - لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ

۱۹- گفت ای قوم من از پیامبران پیروی کنید:

□ الف - قَالَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ

□ ب - وَقَالَ الَّذِي ءَامَنَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُونِ

۲۰- کسی که فرمانروایی آسمانها و زمین برای اوست:

□ الف - الَّذِي لَهُ، مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ

□ ب - إِنَّ اللَّهَ لَهُ، مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ

پس از بررسی به هر پاسخ صحیح دو امتیاز بدهید.

 تمرین سوم: ترجمه عبارات قرآنی درس را زیر آنها بنویسید.

پس از بررسی به هر ترجمه صحیح ده امتیاز بدهید.

درس سوم

حضرت محمد (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ)

آخرین پیامبر الهی

خداوند پیامبران را یکی پس از دیگری برای هدایت مردم از میان آنها برگزیده است. پیامبران با آوردن معجزاتی از سوی خداوند، مردم را به یکتاپرستی و راه راست دعوت کرده‌اند.

حضرت نوح علیه السلام اولین پیامبر بزرگ خدا، سال‌های بسیار طولانی مردم قوم خود را به پرستش خدای یگانه و انجام کارهای خوب دعوت کرد، اما کم‌تر نتیجه گرفت.

پس از حضرت نوح پیامبران دیگری، هر یک با معجزاتی به سوی مردم آمدند، اما آنان نیز با مخالفت قوم خود روبرو شدند تا بالاخره اقوام آنها به دلیل سرپیچی از دستورات خداوند و فساد و گمراهی، با عذاب الهی از بین رفتند.

رفته رفته مردم به راه راست نزدیک‌تر گشته و توانستند با آگاهی و ایمان بیشتر، اساس تعالیم سه پیامبر بزرگ خداوند یعنی حضرت ابراهیم، حضرت موسی و حضرت عیسی عَلَيْهِمُ السَّلَامُ را حفظ کنند.

این گونه وجود امت‌های موحد در طول تاریخ شکل گرفت و زمینه برای آمدن آخرین پیامبر الهی آماده شد.

حضرت محمد صلی الله علیه و آله که از فرزندان حضرت ابراهیم و از نسل حضرت اسماعیل بود، پس از پیامبران بزرگ الهی، از جانب خداوند در سرزمین حجاز به پیامبری انتخاب شد. او با احیای یکتاپرستی در مکه و پاک کردن اولین خانه توحید از وجود ناپاک بت‌ها، از یک سو مشرکان مکه و از سوی دیگر یهودیان و مسیحیان را که دین خدا را به انحراف کشیده بودند، به دین اسلام دعوت کرد.

پیامبر اکرم آخرین پیامبر الهی و دین اسلام آخرین و کامل‌ترین دین است که تا برپایی قیامت، هدایت و رستگاری راستین همه بشریت را بر عهده دارد.

همه پیامبران الهی پس از دعوت به توحید، مردم را به انجام کارهای نیک و دوری از فساد و برتری‌طلبی در زندگی دنیا فرا خوانده و هشدار داده‌اند که در زندگی آخرت مؤمنان نیکوکار با کافران تباهاکار مساوی نیستند و نعمت‌های جاودان بهشت، تنها برای متقین است.

این معانی را در آیات درس جست‌وجو می‌کنیم.

۶- وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا:

أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ:

بقره ۳۹

۷- أَمْ تَجْعَلُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ:

كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ:

ص ۲۸

۸- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا:

أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ:

مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا بَيْعَ فِيهِ:

بقره ۲۵۴

عبارات قرآنی درس رابه دقت بخوانید و هرچه می توانید آنهارا معنا کنید.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱- الرَّتِلْكَ ءَايَاتِ الْكِتَابِ الْمُبِينِ:

یوسف ۱

۲- تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ:

مُلْك ۱

وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ:

۳- وَ مَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ:

غافر ۷۸

۴- قَالَ إِبْرَاهِيمُ فَإِنَّ اللَّهَ يَأْتِي بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ:

بقره ۲۵۸

۵- الَّذِينَ كَذَّبُوا بِالْكِتَابِ وَبِمَا أَرْسَلْنَا بِهِ رُسُلَنَا:

فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ:

غافر ۷۰

معنای این کلمات را بخوانید و سعی کنید به خاطر بسپارید.

کلمات آشنا

ردیف	کلمه	معنا	تعداد
۱	قَدِير	توانا	۴۵
۲	إِذْن	اجازه	۳۹
۳	شَمْس	خورشید	۳۳
۴	مُفْسِد	تباہ کار، خراب کار	(۳۲)۲۱
۵	يَبِيع	خرید و فروش	۷
۶	آب، آبا، أبُو، آبی	پدر، سرپرست	۴۶
۷	رِجَال	جمع رَجُل، مردان	۵۲
۸	خَاتَم	پایان بخش	۱
۹	فَوْق	بالا	۴۱
۱۰	أَوَّل	اول، نخست	(۴۲)۲۴
۱۱	ءَابَاء	جمع آب، پدران	۶۴

۹- مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ:

وَلَكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ:

وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا:

آحزاب ۴۰

۱۰- تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجَعَلُهَا:

لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فسادًا:

قصص ۸۳

وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ:

امتیاز

کلمات جدید

ردیف	کلمه	معنا	تعداد
۱	تِلْكَ	این، آن	۴۱
۲	يَد	دست	۲۰
۳	يَأْتِي بِ	بیاورد، می آورد	۲۶
۴	كَذَّبُوا بِ	تکذیب کردند	۶۷
۵	سَوْفَ	به زودی	۴۲
۶	نَجْعَل	قرار می دهیم، قرار دهیم	۲۱
۷	أَنْفِقُوا	انفاق کنید	۹
۸	يَأْتِي، يَأْتِ	بیاید، می آید	۶۶
۹	يُرِيدُونَ	می خواهند	۱۸
۱۰	عُلُوّ	برتری، برتری جویی	۴
۱۱	آيِدِي	جمع ید، دست‌ها	۶۶
۱۲	تَعْلَمُونَ	می دانید	۷۰

کلمات آشنا و جدید این درس ۸۹۶ بار در قرآن آمده است.

اکنون عبارات درس را به طور کامل به صورت شفاهی ترجمه کنید.

صيغهُ مبالغه

کلمات قرآنی زیر را بخوانید و به وزن و معنای آنها دقت کنید.

بسیار دانا گروه اول: عَلَامٌ

بسیار توبه‌پذیر تَوَّابٌ

بسیار روزی‌دهنده رَزَّاقٌ

بسیار ستمگر ظَلَامٌ

بسیار دروغگو أَفَّاكٌ

بسیار پاک طَهَّورٌ

بسیار سپاس‌گزار شَكُورٌ

بسیار ناسپاس كَفُورٌ

بسیار فخرکننده فَخُورٌ

بسیار بی‌خرد و نادان جَهْلُولٌ

می‌توانید حدس بزنید کلمات گروه اول بر وزن «فَعَالٌ» و کلمات گروه دوم بر وزن «فَعُولٌ» است. هر دو گروه بر کسی یا چیزی که کاری را بسیار انجام می‌دهد و یا صفتی را زیاد دارد، دلالت می‌کند.

تمرین‌ها

تمرین اول: از پنج ریشهٔ اول بر وزن «فَعَّال» و پنج ریشهٔ دوم بر وزن «فَعُول» صیغهٔ مبالغه بسازید و معنای آنها را حدس بزنید.

ردیف	ریشه	صیغهٔ مبالغه	معنا
۱	غ ف ر		
۲	خ ل ق		
۳	م ن ع		
۴	ظ ل م		
۵	س ح ر		
۱	ش ك ر		
۲	غ ف ر		
۳	ع ب س		
۴	م ن ع		
۵	ظ ل م		

پس از بررسی به پاسخ صحیح هر سطر دو امتیاز بدهید.

مبالغه به معنای فراوانی و تاکید است. صیغه مبالغه وزن‌های گوناگونی دارد که دو وزن «فَعَّال» و «فَعُول» آن از همه بیشتر کاربرد دارد.

نکته:

گاهی بعد از صیغهٔ مبالغه «ة» نیز اضافه می‌شود که در این صورت بر معنای

مبالغه افزوده می‌شود، مانند:

أَمَّار = بسیار امر کننده ← أَمَّارَةٌ = بسیار بسیار امر کننده

لَوَّام = بسیار سرزنش کننده ← لَوَّامَةٌ = بسیار بسیار سرزنش کننده

قاعده

کلمه‌ای که بر دارندهٔ صفتی به میزان زیاد دلالت دارد صیغهٔ مبالغه است. صیغهٔ مبالغه وزن‌های مختلفی دارد که وزن «فَعَّال» و «فَعُول» بیشتر به کار می‌رود.

۸- يَدْاللَّهُ فَوْقَ أَيَدِهِمْ:

الف - دست خدا بالاترین دست هاست.

ب - دست خدا بالای دست های ایشان است.

۹- بَلْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ:

الف - بلکه حق را تکذیب کردید زمانی که به سوی شما آمد.

ب - بلکه حق را تکذیب کردند زمانی که به سوی آنها آمد.

۱۰- آتَانَا* لَمَّبَعُوْثُونَ. أَوْ ءَابَاؤُنَا الْأَوَّلُونَ:

الف - آیا قطعاً ما برانگیخته می شویم، و آیا پدران نخستین ما نیز؟

ب - آیا قطعاً پدران نخستین ما برانگیخته می شوند؟

* کلمات کدام گروه همه صیغه مبالغه هستند؟

۱۱: الف - رَعُوفٌ، عَوَّاصٌ، جَبَّارِينَ

ب - أَفَّاكَ، أَكَّالُونَ، أَلِيمٌ

تمرین دوم: گزینه های درست را علامت بزنید.

* کدام کلمه صحیح است؟

۱- پدران: الف - أَبَا ب - أَبَاءَ

۲- می دانید: الف - تَعَلَّمُونَ ب - يُرِيدُونَ

۳- به زودی: الف - سَوْفَ ب - تِلْكَ

۴- می آید: الف - يَأْتِي ب - يَأْتِي بِـ

۵- قرار می دهیم: الف - أَنْفِقُوا ب - نَجْعَلُ

* کدام ترجمه صحیح است؟

۶- بِيَدِكَ الْخَيْرُ:

الف - خوبی به دست خداست.

ب - خوبی به دست توست.

۷- وَلَنَجْعَلَنَّ لَهُ، ءَايَةً لِلنَّاسِ:

الف - و تا او را نشانه ای برای مردم قرار دهیم.

ب - و او را نشانه ای برای مردم قرار دادیم.

۱۲: الف - رَسُول، مَجْمُوعُونَ، يُّوس

ب - عَجُول، قَوَامُونَ، بِنَاء

۱۳: الف - صَبَّار، طَوَافُونَ، نَزَاعَة

ب - فَعَّال، ءَاخِرِينَ، مَشَاء

۱۴: الف - قَوَامِينَ، مُطَهَّرَة، مُنِيبِينَ

ب - كَذَّاب، حَلَّاف، حَنَاس

۱۵: الف - هَمَّاز، حَدُول، حَمَّالَة

ب - حَصُور، مُحِيط، يَسِير

* کدام عبارت صحیح است؟

۱۶ - پس فرستادگان من را تکذیب کردند:

الف - فَكَذَّبُوا عَبْدَنَا

ب - فَكَذَّبُوا رُسُلِي

۱۷ - گفت: پروردگار شما و پروردگار پدران نخستین شما:

الف - اللَّهُ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ

ب - قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ

۱۸ - پس به زودی خداوند گروهی را می آورد:

الف - فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ

ب - حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ

۱۹ - این آیات قرآن و کتابی روشن است:

الف - تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ وَقُرْآنٍ مُبِينٍ

ب - تِلْكَ آيَاتُ الْقُرْآنِ وَكِتَابٍ مُبِينٍ

۲۰ - خدا می داند و شما نمی دانید:

الف - وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

ب - إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

پس از بررسی به هر گزینه صحیح دو امتیاز بدهید.

تمرین سوم: ترجمه عبارات قرآنی درس را زیر آنها بنویسید.

پس از بررسی به هر ترجمه صحیح ده امتیاز بدهید.

نشانه‌های خداوند

قرآن کریم هر چند از سوره‌ها و آیات محدودی تشکیل شده است، اما آن چنان عظمت و عمقی دارد که نسیم روح بخش آیاتش به هر کجا که رسیده است، طوفان سهمگین و ماندگار در جان و روح انسان‌ها و ملت‌ها بر پا کرده است.

آثار ماندگار قرآن بر شعر و ادب فارسی آن چنان درخشندگی دارد که با کمترین جستجو نمایان می‌شود. قرآن و تعالیم اسلام همچون روحی در کالبد ادب و شعر فارسی است.

در ابیات زیر، سعدی شاعر حکیم و شیرین سخن، تصویر زیبا و دل‌نشینی از آیات این درس و برخی آیات دیگر ترسیم کرده است. این اشعار را بخوانید و معنای آیات را در آن بجویید.

 تمرین چهارم: با استفاده از عبارات قرآنی پاسخ دهید.

۱- پیامبران تنها در چه صورتی می‌توانند معجزه بیاورند؟

.....

۲- خداوند بهره‌مندی از جهان آخرت را مخصوص چه کسانی قرار داده است؟

.....

۳- قرآن کریم پیامبر اکرم را با چه صفتی توصیف کرده است؟ از این توصیف

چه فهمیده می‌شود؟

.....

۴- با بررسی آیه ۲۵۸ سوره مبارکه بقره توضیح دهید که حضرت ابراهیم با

چه کسی مناظره کرده است و چه مطالبی بین آن دو رد و بدل شده است؟

.....

.....

.....

پس از بررسی به هر پاسخ صحیح ده امتیاز بدهید.

جمع امتیاز

عبارات قرآنی درس رابه دقت بخوانید و هرچه می‌توانید آن‌ها را معنا کنید.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱- حَمَّ * تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ:

۲- إِنَّ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِّلْمُؤْمِنِينَ:

۳- وَفِي خَلْقِكُمْ وَمَا يَبُتُّ مِنْ دَابَّةٍ آيَاتٌ لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ:

۴- وَ اخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ:

وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ رِزْقٍ:

۵- فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَ تَصْرِيفِ الرِّيَّاحِ:

آيَاتٌ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ:

جایه ۱ تا ۵

فضل خدای را که تواند شمار کرد؟ یا کیست آن که شکر یکی از هزار کرد؟

آن صانع قدیم که بر فرش کائنات چندین هزار صورت الوان، نگار کرد

ترکیب آسمان و طلوع ستارگان از بهر عبرت نظر هوشیار کرد

بحر آفرید و بر و درختان و آدمی خورشید و ماه و انجم و لیل و نهار کرد

الوان نعمتی که نشاید سپاس گفت اسباب راحتی که نشاید شمار کرد

اجزای خاک مرده به تأثیر آفتاب بستان میوه و چمن و لاله زار کرد

آبر، آب داد بیخ درختان تشنه را شاخ برهنه، پیرهن نوبهار کرد

چندین هزار منظر زیبا بیافرید تا کیست کو نظر، ز سر اعتبار کرد

توحید گوی او نه بنی آدمند و بس هر بلبلی که زمزمه بر شاخسار کرد

بعد از خدای هر چه پرستند هیچ نیست بی دولت، آن که بر همه، هیچ اختیار کرد

سرچیست تا به طاعت او بر زمین نهند جان در رهش دریغ نباشد نثار کرد

بخشنده‌ای که سابقه فضل و رحمتش ما را به حسن عاقبت آسیدوار کرد

پرهیزکار باش که دادار آسمان فردوس جای مردم پرهیزکار کرد

معنای این کلمات را بخوانید و سعی کنید به خاطر بسپارید.

کلمات آشنا

ردیف	کلمه	معنا	تعداد
۱	تَنْزِيل	فرو فرستادن، فرو فرستاده	۱۵
۲	رِزْق	روزی	۵۵
۳	حَدِيث	سخن، جمع: احادیث	۲۸
۴	قَمَر	ماه	۲۷
۵	اَلْسِنَة	جمع لسان، زبانها	۲۵
۶	اَلْوَان	جمع لَوْن، رنگها	۹
۷	غَالِبِينَ	دانايان	۴ (۱۸)
۸	عَهْد	پیمان	۲۹
۹	كَرِيم	نیکو، خوش، ارزشمند، بزرگوار	۲۷

۶- تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ:

جائزه ۶

۷- فَبِآيٍ حَدِيثٍ بَعْدَ اللَّهِ وَآيَاتِهِ يُؤْمِنُونَ:

آیینه ۳۳

۸- وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ:

۹- وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ:

وَ اِخْتِلَافِ السِّنِّيَّتِكُمْ وَالْوَانِكُمْ:

إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِّلْعَالَمِينَ:

زوم ۲۲

۱۰- قَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ:

لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ:

حج ۵۰

امتیاز

اسم تفضیل

کلمات قرآنی زیر را بخوانید و به وزن و معنای آنها دقت کنید.

گروه دوم

گروه اول

بزرگ‌تر	كُبْرَى	بزرگ‌تر	اَكْبَر
نیکوتر	حُسْنَى	نیکوتر	اَحْسَن
آسان‌تر	يُسْرَى	بزرگوارتر	اَكْرَم
سخت‌تر	عُسْرَى	پاک‌تر	اَطْهَر
پایین‌تر	سُفْلَى	پایین‌تر	اَسْفَل

می‌توانید حدس بزنید کلمات گروه اول بر وزن «أَفْعَل» و کلمات گروه دوم بر وزن «فُعْلَى» می‌باشد. این نوع کلمات به برتری صفتی در کسی یا چیزی دلالت دارد.

به این گونه کلمات «اسم تفضیل» می‌گویند. تفضیل به معنای فزونی و بیشتری است. اسم تفضیل بر وزن «أَفْعَل» و گاهی نیز بر وزن «فُعْلَى» می‌باشد.

قاعده

کلمه‌ای که به برتری صفتی در کسی یا چیزی دلالت دارد

«اسم تفضیل» می‌باشد.

اسم تفضیل دارای دو وزن «أَفْعَل» و «فُعْلَى» است.

کلمات جدید

ردیف	کلمه	معنا	تعداد
۱	يَبْتُ	می‌پراکند	۱
۲	دَابَّة	جانور، جنبنده	۱۴
۳	أَحْيَا	زنده کرد	۱۱
۴	تَصْرِيْف	گرداندن، گردش	۲
۵	رِيَّاح	جمع ریح، باده‌ها	۲۹
۶	يَعْقِلُونَ	اندیشه می‌کنند	۲۲
۷	تَتْلُو	می‌خوانیم	۵
۸	آى	کدام	۵۰
۹	شَاءَ	خواست	۵۶
۱۰	يَعْمَلُونَ	عمل می‌کنند، انجام می‌دهند	۲۱
۱۱	كَانُوا يَعْمَلُونَ	عمل می‌کردند، انجام می‌دادند	۳۵

کلمات آشنا و جدید این درس ۴۷۹ بار در قرآن آمده است.

تمرین دوم: گزینه‌های درست را علامت بزنید.

* کدام کلمه صحیح است؟

۱- زبان‌ها: الف - أَلْسِنَةٌ ب - أَلْوَان

۲- خواست: الف - شَاءَ ب - أَحْيَا

۳- کدام: الف - آيَ ب - أَمَّ

۴- عمل می‌کردند: الف - عَمِلُوا ب - كَانُوا يَعْمَلُونَ

۵- باد: الف - رِيَّاح ب - رِيح

* کدام ترجمه صحیح است؟

۶- اللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ:

الف - خداوند بهترین سخنش را فرو می‌فرستد.

ب - خداوند بهترین سخن را فرو فرستاد.

۷- وَمَنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ:

الف - و چه کسی به پیمانش با خداوند وفادار است؟

ب - و چه کسی از خدا به پیمانش وفادارتر است؟

* «أوفى» اسم تفضیل است.

تمرین‌ها

تمرین اول: از هفت ریشه اول بر وزن «أَفْعَل» و سه ریشه آخر بر وزن «فُعْلَى»

اسم تفضیل ساخته و معنای آنها را حدس بزنید.

ردیف	ریشه	اسم تفضیل	معنا
۱	ع ل م		
۲	خ س ر		
۳	ص د ق		
۴	ر ح م		
۵	ك ث ر		
۶	ع ظ م		
۷	ص غ ر		
۸	و ث ق		
۹	ح س ن		
۱۰	ق ر ب		

پس از بررسی به پاسخ صحیح هر سطر دو امتیاز بدهید.

۱۳: الف - آعلی، آهدی، آصحاب

ب - آعز، آحق، آشد

۱۴: الف - آوهن، آصل، آخسزون

ب - آقرأ، آقل، آاخرة

۱۵: الف - آنكر، آزذل، آنذاذا

ب - آفصح، آقوم، آحرص

* کدام عبارت صحیح است؟

۱۶ - و ما به هر چیزی دانا هستیم:

الف - وَكُنَّا بِكُلِّ شَيْءٍ عَالِمِينَ

ب - وَكُنَّا بِهِ عَالِمِينَ

۱۷ - خداوند بهترین روزی دهنده است:

الف - وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ

ب - وَاللَّهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ

۸ - وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا:

الف - و خدا راستگوترین است.

ب - و چه کسی از خدا راستگوتر است؟

۹ - وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ:

الف - خداوند به آنچه انجام می دهند داناتر است.

ب - خداوند به آنچه انجام می دهند دانا است.

۱۰ - كَيْفَ يَكُونُ لِلْمُشْرِكِينَ عَهْدٌ عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ رَسُولِهِ:

الف - چگونه برای مشرکان پیمانی نزد خداوند و نزد پیامبرش می باشد؟

ب - آیا برای مشرکان پیمانی نزد خداوند و نزد پیامبرش می باشد؟

* کلمات کدام گروه همه اسم تفضیل هستند؟

۱۱: الف - أَحْكَم، عَلِيًّا، أَفْرَبِينَ

ب - أَخْبَارًا، دُنْيَا، أَسْفَلِينَ

۱۲: الف - أَقْدَمُونَ، أُخْرَى، أَعْظَم

ب - أَظْلَم، أَحَبُّ، أَرْسِلَ

تمرین چهارم: با عبارات قرآنی پاسخ دهید.

۱ - چه کسی راستگوترین، وفادارترین فرد به پیمان و بهترین روزی دهنده

است؟ (سه عبارت زیبای قرآن را در این باره بنویسید)

.....
.....
.....

۲ - خداوند چگونه سخنی را فرو فرستاده است؟

.....
.....

۳ - آمرزش الهی و روزی نیکو برای چه کسانی است؟

.....
.....

۴ - هفت مورد از آیات الهی را برشمارید.

.....
.....

پس از بررسی به هر پاسخ صحیح ده امتیاز بدهید.

جمع امتیاز

۱۸ - آنچه نزد خداوند است بهتر ماندگارتر است:

الف - وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَابْقَى

ب - وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ وَابْقَى

۱۹ - پس به کدام سخن بعد از آن ایمان می آورند:

الف - فَيَأْتِي حَدِيثٌ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ

ب - فَيَأْتِي حَدِيثٌ بَعْدَ اللَّهِ وَآيَاتِهِ يُؤْمِنُونَ

۲۰ - اگر خداوند می خواست قطعاً شما را یک گروه (هم عقیده) قرار می داد:

الف - وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً

ب - وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَهُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً

پس از بررسی به هر گزینه صحیح دو امتیاز بدهید.

تمرین سوم: ترجمه عبارات قرآنی درس را زیر آنها بنویسید.

پس از بررسی به هر ترجمه صحیح ده امتیاز بدهید.

وَعْدَةُ قَطْمِي خَدَاوَنَد

خدای مهربان که فرمانروای مطلق آسمانها و زمین و تمامی هستی است، با فرستادن پیامبران، همراه آیات و نشانه‌های روشن، مردم را به راه سعادت راهنمایی کرده است و کسانی را که به آیات الهی ایمان آورده و کارهای خوب انجام می‌دهند به بهشت جاودان وعده داده و آن را رستگاری بزرگ دانسته است.

گروهی از انسان‌ها در برابر وعده الهی با انکار و تمسخر به پیامبران می‌گفتند: این وعده کی فرا می‌رسد؟ خداوند در آیاتی تأکید می‌کند که وعده او قطعاً حق و انجام شدنی است و فرصتی که به انسان‌ها داده می‌شود، به منظور امتحان آنهاست. قرآن نشانه‌های برپایی قیامت و چگونگی زندگی در آخرت را بیان می‌کند تا هشدار برای انسان‌ها باشد و زمینه تربیت و ایمان بیشتر آنها را فراهم آورد.

آری آنان که در امید دیدار خداوند هستند، بدانند که وعده الهی خواهد رسید و در آن روز خداوند تمامی انسان‌ها را از دل خاک بیرون آورده و زنده خواهد کرد.

عبارات قرآنی درس را به دقت بخوانید و هرچه می‌توانید آن‌ها را معنا کنید.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱- يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُم:

حج ۱

إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ:

۲- وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا:

حج ۷

وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ:

۳- إِنَّ السَّاعَةَ لَأْتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا:

غافر ۵۹

وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ:

۷- وَ تَبَارَكَ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا:

وَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ:

زُخْرُف ۸۵

۸- وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ:

بُورِهُنَّ ۴۸

۹- وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا:

رُوم ۲۱

۱۰- إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ:

لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ:

ذَلِكَ الْقَوْزُ الْكَبِيرُ:

بُورِهُنَّ ۱۱

امتیاز

۴- وَقَالَ مُوسَى رَبِّي أَعْلَمُ بِمَنْ جَاءَ بِالْهُدَى مِنْ عِنْدِهِ:

نُصُص ۳۷

۵- مَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ اللَّهِ:

فَإِنَّ أَجَلَ اللَّهِ لَآتٍ:

وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ:

عُنُكُوت ۵

۶- أَلَا إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ:

أَلَا إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ:

وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ:

بُورِهُنَّ ۵۵

معنای این کلمات را بخوانید و سعی کنید به خاطر بسپارید.

کلمات آشنا

ردیف	کلمه	معنا	تعداد
۱	السَّاعَة	زمان قیامت	۳۹
۲	سَاعَة	وقت، زمان	۹
۳	قُبُور	جمع قبر، گورها	۶
۴	أَعْلَم	داناتر	۴۹
۵	لِقَاء	دیدار	۲۴
۶	وَعْد	وعده، قرار	(۶۳)۴۹
۷	أَزْوَاج	جمع زوج، همسران، جفتها	۷۶
۸	حَسَن، حَسَنَة	نیکو، کار یا چیز نیکو	۵۰
۹	تَحْتَ	پایین، زیر	۵۱

کلمات جدید

ردیف	کلمه	معنا	تعداد
۱	أَتِيَّة، آتِي، آتٍ	آمدنی	۱۰
۲	يَبْعَثُ	برمی‌انگیزد، زنده می‌کند	(۲۶)۱۲
۳	جَاءَ بِ	آورد، انجام داد	۴۱
۴	كَانَ يَرْجُوا، يَرْجُوا	امید دارد، امیدوار است	۵
۵	أَجَل	وعده، مدت معین	۵۲
۶	أَلَا	آگاه باشید، آگاه باش	۵۴
۷	مَتَى	کی، چه وقت	۹
۸	تَجْرِي	جاری و روان است	۵۱
۹	فَوْز	رستگاری	(۲۳)۱۹
۱۰	أَخٌ، أَخُو، أَخَا، أَخِي	برادر	۵۲
۱۱	سَيِّئَة	بدی	۶۲

کلمات آشنا و جدید این درس ۷۵۲ بار در قرآن آمده است.

اکنون عبارات درس را به طور کامل به صورت شفاهی ترجمه کنید.

اسم مکان و زمان

کلمات قرآنی زیر را بخوانید و به وزن و معنای آنها دقت کنید.

مکان طلوع خورشید	مَشْرِق	مکان جمع شدن	مَجْمَع
مکان غروب خورشید	مَغْرِب	مکان یا زمان طلوع	مَطْلَع
مکان سجده کردن	مَسْجِد	مکان سکونت	مَسْكَن
مکان یا زمان وعده	مَوْعِد	مکان امن	مَأْمَن

این کلمات بر وزن «مَفْعَل» یا «مَفْعِل» است و بر مکان یا زمان انجام کاری دلالت دارد. این گونه کلمات را اسم مکان و زمان می‌گویند.

این دو وزن در قرآن بیشتر به معنای اسم مکان به کار رفته است.

نکته:

گاهی کلمه‌ای که بر وزن «مَفْعَل» یا «مَفْعِل» است به معنای انجام کاری است نه زمان یا مکان انجام آن کار؛ مانند:

إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ: بازگشت شما به سوی خداست.

قاعده

کلمه‌ای که مکان یا زمان انجام کاری را نشان می‌دهد، اسم مکان یا زمان است، و معمولاً بر وزن «مَفْعَل» یا «مَفْعِل» می‌آید.

تمرین‌ها

تمرین اول: جدول را کامل کنید و معنای کلمات را حدس بزنید.

ردیف	ریشه	اسم مکان	معنا
۱	ش ه د		
۲	ر ق د		
۳	ر ص د		
۴	ه ل ك		
۵	ش ر ب		

پس از بررسی به پاسخ صحیح هر سطر دو امتیاز بدهید.

تمرین دوم: گزینه‌های درست را علامت بزنید.

* کدام کلمه صحیح است؟

۱- زمان قیامت: الف - سَاعَة ب - السَّاعَة

۲- مدت معین: الف - أَجَل ب - وَعْد

۳- آگاه باشید: الف - أَلَا ب - مَتَى

۴- بدی: الف - حَسَنَة ب - سَيِّئَة

۵- آورد: الف - جَاءَ بِ ب - تَجَرَى

* گزینه صحیح را علامت بزنید.

۱۱- کلمات کدام گروه همه اسم زمان یا مکان هستند؟

□ الف - مَرَّصَد، مَخْرَج، مَبْلَغ

□ ب - مَجِيد، مَزِيد، مَشْهُور

۱۲- کدام عبارت دارای اسم زمان است؟

□ الف - إِنَّ مَوْعِدَهُمُ الصُّبْحُ أَلَيْسَ الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ

□ ب - وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقْنَا وَعَدَّهُ

۱۳- کدام عبارت دارای اسم مکان است؟

□ الف - وَمَا كَانَ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرَى حَتَّى يَبْعَثَ فِي أُمِّهَا رَسُولًا

□ ب - وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ

۱۴- کدام عبارت دارای اسم زمان است؟

□ الف - سَلَامٌ هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ

□ ب - قَالَ إِنِّي أَنبِئُكُمْ أَنَّ اللَّهَ يَأْتِي بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ

۱۵- کدام عبارت دارای اسم زمان و مکان بیشتری است؟

□ الف - وَجَعَلْنَا لِمَهْلِكِهِمْ مَوْعِدًا

□ ب - فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ مَّشْهَدِ يَوْمٍ عَظِيمٍ

کدام ترجمه صحیح است؟

۶- قَالَ أَنَا يُوسُفُ وَهَذَا أَخِي:

□ الف - یوسف گفت این برادرم است.

□ ب - گفت من یوسف هستم و این برادرم است.

۷- مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا:

□ الف - هر کس کار نیکی انجام دهد، پس بهتر از آن برای اوست.

□ ب - هر کس فرد خوبی شود، پس برای او بهتر است.

۸- وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِثْلُهَا:

□ الف - و پاداش بدی، چیزی مانند آن است.

□ ب - و پاداش بدی، بدی مانند آن است.

۹- يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا:

□ الف - روزی که همه آنها برای خدا برانگیخته می شوند.

□ ب - روزی که خداوند همه آنها را زنده می کند.

۱۰- وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِمَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ:

□ الف - و پروردگارت به آنچه در آسمانها و زمین است، داناتر است.

□ ب - و پروردگارت بهتر می داند چه چیزی در آسمانها و زمین است.

تمرین سوم: ترجمه عبارات قرآنی درس را زیر آنها بنویسید.

پس از بررسی به هر ترجمه صحیح ده امتیاز بدهید.

تمرین چهارم: با عبارات قرآنی پاسخ دهید.

۱- پاداش کسی که کار خوبی انجام دهد چیست؟

۲- رستگاری بزرگ چیست و از آن چه کسانی است؟

۳- قرآن در باره برپایی قیامت چه گفته و از چه خبر داده است؟

۴- خداوند در قرآن کریم، چه چیزی را «امر با عظمتی» نامیده است؟

پس از بررسی به هر پاسخ صحیح ده امتیاز بدهید.

جمع امتیاز

*** کدام عبارت صحیح است؟**

۱۶- و علم قیامت نزد اوست:

الف - إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ، عِلْمُ السَّاعَةِ

ب - وَعِنْدَهُ، عِلْمُ السَّاعَةِ

۱۷- رودها از زیر پاهایشان جاری است:

الف - تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ

ب - تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ

۱۸- سپس همسرش را از (جنس) آن قرار داد:

الف - ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا

ب - ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا

۱۹- وعده پروردگارم راست بود:

الف - إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ

ب - وَكَانَ وَعْدُ رَبِّي حَقًّا

۲۰- خداوند به آنچه در درونشان می باشد، داناتر است:

الف - اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا فِي أَنْفُسِهِمْ

ب - رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ

پس از بررسی به هر گزینه صحیح دو امتیاز بدهید.

عبارات قرآنی درس را به دقت بخوانید و هرچه می‌توانید آن‌ها را معنا کنید.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا:

احزاب ۴۱

۲- قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ:

سبأ ۲۴

۳- وَلِلَّهِ مِزَانُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ:

وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ:

مال عمران ۱۸۰

۴- يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ:

وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ:

فاطر ۱۵

۵- قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ:

أَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ:

یونس ۳۱

درس ششم

خداوند روزی بخش

همه جهان هستی از آن خداست. شرق و غرب عالم، آسمان‌ها و زمین و همه چیز، همیشه در دست قدرت خداوند بوده و خواهد بود. خدایی که با دانش و قدرت بی‌پایان، بسیار مهربان و بخشنده است.

اوست که از آسمان و زمین، نعمت‌های بی‌کرانش را بر همه مردم ارزانی داشته است، نعمت‌هایی که همه نیازمند آن هستند. اوست که با بخشش چشم و گوش، ما را بینا و شنوا ساخته است تا از نعمت‌های او بهره‌جوییم و او را به بزرگی یاد کرده و نعمت‌هایش را سپاس گوئیم.

گروهی از مردم با غفلت از یاد خدا و نعمت‌های او، بر خود و دیگران ستم روا می‌دارند و دنیای خویش را تباه ساخته و گرفتار عذاب دردناک الهی در آخرت می‌شوند.

قرآن از ما خواسته تا با یاد نعمت‌های خداوند و انجام کارهای خوب همچون برپایی نماز و بخشش به نیازمندان از خداوند و پیامبرش اطاعت کنیم و همیشه خدا را بر اعمال خود ناظر و آگاه بدانیم تا رستگاری دو جهان را نصیب خود نماییم. این معانی را در آیات درس جست‌وجو می‌کنیم.

معنای این کلمات را بخوانید و سعی کنید به خاطر بسپارید.

کلمات آشنا

ردیف	کلمه	معنا	تعداد
۱	میراث	میراث، آنچه می ماند یا به ارث می رسد	۲
۲	فُقَرَاء	جمع فقیر، نیازمندان	(۱۴)۱۲
۳	عَنِي	بی نیاز، جمع: اَغْنِيَاء	۲۴
۴	حَمِيد	ستوده	(۲۴)۱۷
۵	سَمْع	گوش	۲۲
۶	أَبْصَار	جمع بَصْر، چشم‌ها	۴۸
۷	نِعْمَةٌ، نِعْمَةٌ	نعمت، چیزی که خدا به انسان می دهد	۴۹
۸	أَنْبِيَاء	جمع نَبِيّ، پیامبران	۵
۹	مُلُوك	جمع مَلِك، پادشاهان، فرمانروایان	۱۵
۱۰	شُهَدَاء	جمع شَهِيد، گواهان	۵۶

۶- فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ:

وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ:

شُجَاعِدَةٌ ۱۳

۷- وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ:

إِذْ جَعَلْ فِيكُمْ أَنْبِيَاءَ وَجَعَلَكُمْ مُلُوكًا:

مَأْيَذَةٌ ۲۰

۸- ثُمَّ قِيلَ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ:

بُيُوتٌ ۵۲

۹- فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ عَذَابِ يَوْمِ الْبَيْمِ:

زُخْرُفٌ ۶۵

۱۰- يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ:

هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرِ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ:

فَاطِرٌ ۳

امتیاز

جمع مُكسَّر

کلمات قرآنی زیر را بخوانید، به معنای هر گروه دقت کرده و وزن کلمات

ستون اول را مشخص کنید.

کلمه	معنا	مفرد
أَصْحَاب	یاران	صاحب
أَعْمَال	کارها	عَمَل
أَبْصَار	چشم‌ها	بَصْر
أَزْوَاج	همسران	زَوْج
أَنْهَار	رودها	نَهْر
قُلُوب	قلب‌ها	قَلْب
بُيُوت	خانه‌ها	بَيْت
صُدُور	سینه‌ها	صَدْر
وُجُوهُ	چهره‌ها	وَجْه
دُنُوب	گناه‌ها	دَنْب

وزن:

گروه دوم:

وزن:

کلمات جدید

ردیف	کلمه	معنا	تعداد
۱	أَذْكُرُوا	یاد کنید، به یاد آورید	۳۱
۲	يَرْزُقُ	روزی می‌دهد	۱۲
۳	خَبِير	آگاه	(۵۰)۴۵
۴	يَمْلِكُ	مالک است، صاحب است	۸
۵	قِيلَ	گفته شد، گفته می‌شود	۴۹
۶	ظَلَمُوا	ظلم کردند، ستم کردند	۴۵
۷	ذُوقُوا	بچشید	۲۳
۸	خُلْد	جاوید	۶
۹	هَلْ	آیا	۹۳
۱۰	هُؤُلَاءِ، أُولَئِ	اینها، آنها، این، آن	۴۸

کلمات آشنا و جدید این درس ۶۲۴ بار در قرآن آمده است.

اکنون عبارات درس را به‌طور کامل به صورت شفاهی ترجمه کنید.

اکنون با شکل دیگری از جمع کلمات آشنا می‌شوید. در این نوع جمع، هر کلمه بر وزن خاصی جمع بسته می‌شود و به آن «جمع مُکَسَّر» می‌گویند. جمع مکسر وزن‌های زیادی دارد. در این درس با برخی از وزن‌هایی که در قرآن بیشتر به کار رفته است، آشنا می‌شویم.

همان‌طور که حدس زده‌اید گروه اول بر وزن «أَفْعَال» است. از این وزن ۹۲۶ کلمه در قرآن آمده است.

گروه دوم بر وزن «أَفْعُول» است که مفرد آنها بر وزن «فَعْل» می‌باشد و از این وزن ۴۵۶ مورد در قرآن به کار رفته است.

گروه سوم بر وزن «فُعَال» است و ۲۳۹ مورد در قرآن آمده است. گروه چهارم بر وزن «فُعَلَاء» است و مفرد آنها غالباً بر وزن «فَعِيل» (صفت مشبه) می‌باشد و در قرآن ۸۹ مورد به کار رفته است.

گروه پنجم بر وزن «مَفَاعِل» است. این وزن برای جمع اسم‌های زمان و مکان (مَفْعَل و مَفْعِل) به کار می‌رود و در قرآن ۶۷ مورد آمده است.

قاعده

جمع مُکَسَّر با تغییر وزن کلمه مفرد ساخته می‌شود و دارای وزن‌های مختلفی است.

مفرد	معنا	کلمه	
عَبْد	بندگان	عِبَاد	گروه سوم:
جَبَل	کوه‌ها	جِبَال	
رَجُل	مردان	رِجَال	
			وزن:

شَهِيد	گواهان	شُهَدَاء	گروه چهارم:
فَقِير	فقیران	فُقَرَاء	
شَرِيك	شریک‌ها	شُرَكَاء	
			وزن:

مَسْكَن	مسکن‌ها	مَسَاكِن	گروه پنجم:
مَسْجِد	مسجدها	مَسَاجِد	
مَشْرِق	مشرق‌ها	مَشَارِق	
			وزن:

شاید حدس زده باشید که همه کلمات فوق جمع هستند.

قبلاً در درس اول و دوم کتاب مفاهیم (۲) با کلمات جمع سالم و نشانه‌های آن (وَن، يَن، اَت) آشنا شدید و دانستید که در جمع سالم وزن کلمه عوض نمی‌شود و فقط یکی از این نشانه‌ها به آن اضافه می‌شود.

۴- بر وزن فُعَلَاءَ:

مفرد	شاعِر	رَجِيم	عَلِيم	ضَعِيف	سَفِيه	خَلِيفَة
جمع						
معنا						

۵- بر وزن مَفَاعِل:

مفرد	مَجْلِس	مَقْرِب	مَقْبِرَة	مَوْضِع	مَوْع	مَوْطِن
جمع						
معنا						

۶- بر وزن فُعُل:

مفرد	رَسُوْل	سَبِيْل	شِهَاب	حَرَام	كِتَاب	صَحِيْفَة
جمع						
معنا						

۷- بر وزن فُعَائِل:

مفرد	قَبِيْلَة	طَرِيْقَة	مَدِيْنَة	بَصِيْرَة	خَلِيفَة	خَزِيْنَة
جمع						
معنا						

تمرین‌ها

تمرین اول: از کلمه‌های مفرد زیر، مطابق وزن‌های داده شده جمع مَكْسَر بسازید و معنای آنها را حدس بزنید.

۱- بر وزن أَفْعَال:

مفرد	مَثَل	نَاصِر	جِشْم	شَيْء	طِفْل	لَوْح
جمع						
معنا						

۲- بر وزن فَعُول:

مفرد	أَصْل	أَجْر	عَقْد	غَيْب	قَرْن	نَفْس
جمع						
معنا						

۳- بر وزن فِعَال:

مفرد	بَحْر	رِيح	حَسَن	عَلِيْظ	كَرِيْم	بَلَد
جمع						
معنا						

تمرین دوم: گزینه‌های درست را علامت بزیند.

* کدام کلمه صحیح است؟

- ۱- ستوده: الف - حَمِيد ب - غَنِيّ
- ۲- روزی می دهد: الف - يَزُوقُ ب - يَمْلِكُ
- ۳- آيا: الف - هُوَ لَآءِ ب - هَلْ
- ۴- بچشيد: الف - ذُو قُوَا ب - اذْكُرُوا
- ۵- آگاه: الف - خُلِدَ ب - خَبِير

* کدام ترجمه صحیح است؟

۶- إِنَّهُ رِيْمَا يَعْمَلُونَ خَبِيرًا:

- الف - قطعاً او به آنچه انجام می دهند آگاه است.
- ب - قطعاً او به آنچه انجام می دهید آگاه است.

۷- وَ مَا بِكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللّٰهِ:

- الف - هیچ نعمتی برای شما نیست، مگر از سوی خدا.
- ب - آنچه نعمت برای شماست، از خداست.

۸- بر وزن فُعَل:

مفرد	سُوْرَة	صُوْرَة	سُنَّة	أُمَّة	شُعْبَة	عُرْقَة
جمع						
معنا						

۹- بر وزن أَفْعَالًا:

مفرد	نَبِيّ	وَلِيّ	غَنِيّ	حَبِيْبٌ	خَلِيْلٌ	شَدِيْدٌ
جمع						
معنا						

۱۰- بر وزن أَفْعُل:

مفرد	نَفْسٌ	عَيْنٌ	شَهْرٌ	بَحْرٌ	نِعْمَةٌ	رَجُلٌ
جمع						
معنا						

پس از بررسی به هر کلمه و معنای صحیح آن یک امتیاز بدهید.

* جمع کلمه حَبِيْبٌ «أَحْبِيَاءٌ» است که در اثر ادغام حرف «ب» «أَحْبِيَاءٌ» می شود. کلمات «خَلِيْلٌ» و «شَدِيْدٌ» نیز به همین صورت جمع بسته می شود.

۱۲- فِعَال، فَعَائِل، فُعُول:

- الف - يَلَاد، أَرَأَيْتَ، رُسُل
□ ب - يَخَار، بَصَائِر، بُرُوج

۱۳- فُعَل، فُعَل، فُعَل:

- الف - أُمَّم، سُئِلَ، قُلُك
□ ب - صُور، كُتِبَ، شُيُوخ

۱۴- فُعَلَاء، أَفْعَلَاء، أَفْعُل:

- الف - أَسَارِي، أَغْنِيَاء، أَنْفُس
□ ب - شَفَعَاء، أَوْلِيَاء، أَبْحُر

۱۵- فَوَاعِل، مَفَاعِل، أَفَاعِل:

- الف - صَوَاعِق، مَصَابِيح، أَخَادِيث
□ ب - فَوَاكِه، مَقَالِيد، أَصَابِع

* کدام عبارت صحیح است:

۱۶- قطعاً او به بندگانش آگاه و بیناست:

- الف - إِنَّ اللَّهَ بِعِبَادِهِ لَخَبِيرٌ بَصِيرٌ
□ ب - إِنَّهُ بِعِبَادِهِ لَخَبِيرٌ بَصِيرٌ

۸- وَاللَّهُ شَهِيدٌ عَلَىٰ مَا تَعْمَلُونَ:

- الف - و خداوند بر آنچه انجام می دهند، گواه است.
□ ب - و خداوند بر آنچه انجام می دهید، گواه است.

۹- وَذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ:

- الف - و بچشید عذاب جاوید را به خاطر آنچه انجام می دادید.
□ ب - و چشیدند عذاب جاوید را به خاطر آنچه انجام می دادند.

۱۰- يَا رَبِّ إِنَّ هَؤُلَاءِ قَوْمٌ لَا يُؤْمِنُونَ:

- الف - پروردگارا! قطعاً اینها گروهی هستند که ایمان نیاوردند.
□ ب - پروردگارا! قطعاً اینها گروهی هستند که ایمان نمی آورند.

* کدام گزینه هموزن جمع های مکسر مشخص شده است؟

۱۱- أَفْعَال، مَفَاعِل، أَفْعَلَة

- الف - أَلْفَاف، مَوَاطِن، أَشْدَاء
□ ب - أَبْرَار، مَوَاضِع، أَلْسِنَة

تمرین سوم: ترجمه آیات درس را زیر آنها بنویسید.

پس از بررسی به هر ترجمه صحیح هشت امتیاز بدهید.

تمرین چهارم: با عبارات قرآنی پاسخ دهید.

۱- همه مردم نیازمند چه کسی هستند؟

.....

۲- هر نعمتی که به ما می‌رسد از کیست؟

.....

۳- چه کسی بر همه بندگان آگاه و بیناست؟

.....

۴- دو نعمت خداوند بر بنی اسرائیل چه بوده است؟

.....

۵- چه کسی از آسمان‌ها و زمین به ما روزی می‌دهد؟

.....

پس از بررسی به هر پاسخ صحیح چهار امتیاز بدهید.

جمع امتیاز

۱۷- و خداوند به آنچه انجام می‌دهید آگاه است:

□ الف - وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

□ ب - إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

۱۸- و تو بر هر چیزی گواه هستی:

□ الف - وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ

□ ب - وَأَنْتَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ

۱۹- پس آن از تقوای دلهاست:

□ الف - فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ

□ ب - أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ

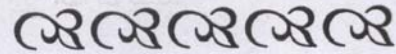
۲۰- می‌گویند اینها شفیعان ما هستند:

□ الف - فَهَلْ لَنَا مِنْ شَفْعَاءَ

□ ب - وَيَقُولُونَ هُوَ لَأِ شَفْعَاؤُنَا

پس از بررسی به هر پاسخ صحیح دو امتیاز بدهید.

درس هفتم

ایمان و کفر

همه پیامبران الهی مردم را به ایمان دعوت کرده و از کفر بر حذر داشته‌اند، ایمان به خدای یکتا که آفریننده همه جهان هستی است؛ او که از دیدگان پنهان ولی آشنای دلهاست. از این رو اولین رکن ایمان، ایمان به غیب است. انسان‌ها باید به ندای درونی خویش و دعوت پیامبران لیبیک گفته و تمام هستی را منحصر به آنچه می‌بینند، ندانند، بلکه به خدا، رسالت پیامبران، فرشتگان الهی و حیات اخروی ایمان آورند و در اخلاق و رفتار، پیامبران و اولیاء الهی را اسوه و الگوی خویش سازند. از این رو در روایات معصومین علیهم السلام آمده است که ایمان، عقیده قلبی، اقرار زبانی و عمل به دستورات الهی است.

پیامبران، راه هدایت و رستگاری را به همه مردم نشان داده‌اند؛ گروهی به این راه ایمان آورده و گروهی دیگر که از راه راست فطرت انسانی خارج شده و دچار خصلت‌های ناپسندی مانند تکبر، حرص و حسد گشته، به این راه کافر شده‌اند. اینها همان انسان‌های ظالم و بدکرداری هستند که خود را از هدایت الهی محروم کرده‌اند.

قرآن کریم کسانی را که به خدا، فرشتگان، کتاب‌ها و پیامبران الهی و حیات اخروی کافر شده‌اند، در گمراهی قطع می‌داند و آنان را که پس از روشن شدن حق و مشاهده آیات الهی، باز هم به تکذیب آنها پرداخته و به خدا و وعده‌های الهی ایمان نمی‌آورند مستحق کیفر و عذاب دانسته است.

این معانی را در آیات درس جستجو می‌کنیم.

عبارات قرآنی درس را به دقت بخوانید و هرچه می‌توانید آن‌ها را معنا کنید.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱- مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا:

فاطر ۱۰

۲- وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ:

حج ۱۶

وَإِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يُرِيدُ:

۳- إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ:

قلم ۷

وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ:

۴- فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللَّهِ:

زمر ۳۲

وَكَذَّبَ بِالصِّدْقِ إِذْ جَاءَهُ وَ:

٩- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ:

وَالكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَى رَسُولِهِ:

وَالكِتَابِ الَّذِي أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ:

١٠- وَالَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ:

أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ وَالشَّهَادَةُ عِنْدَ رَبِّهِمْ:

لَهُمْ أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ:

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا:

أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ:

نِسَاء ١٣٦

حَبِيد ١٩

٥- فَأَمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورِ الَّذِي أَنْزَلْنَا:

وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ:

٦- يَسْ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ:

وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ:

٧- وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ:

فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا:

٨- وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ:

فَأُولَئِكَ فِي الْعَذَابِ مُخَضَّرُونَ:

تَغَابِن ٨

جُمُعَة ٥

نِسَاء ١٣٦

رُوم ١٦

معنای این کلمات را بخوانید و سعی کنید به خاطر بسپارید.

کلمات آشنا

ردیف	کلمه	معنا	تعداد
۱	مُهْتَدِينَ	افراد قابل هدایت، هدایت شدگان	۹ (۲۸)
۲	اَظْلَمَ	ظالم تر، ستمکارتر	۱۶ (۳۳)
۳	صِدْق	سخن راست، راستی	۱۴ (۱۰۰)
۴	مَثَل	مثل، داستان، ج: امثال	۸۸
۵	ضَلال، ضَلالَة	گمراهی	۴۷ (۷۴)
۶	بَعِيد	دور، سخت	۲۵ (۳۳)
۷	صِدِّيق	بسیار درست کردار	۶
۸	عَدُوّ	دشمن، ج: اعداء	۵۰ (۶۴)
۹	يُسْر	آسانی	۷ (۲۶)
۱۰	عُسْر	سختی	۵ (۱۰)

کلمات جدید

ردیف	کلمه	معنا	تعداد
۱	يُرِيدُ	می خواهد	۴۷
۲	ضَلَّ	گمراه شد، راه را گم کرد، گم شد	۲۶
۳	كَذَبَ	دروغ گفت، دروغ بست	۴۱
۴	كَذَّبَ، كَذَّبَتْ، كَذَّبَتْ	دروغ بست، تکذیب کرد	۲
۵	ءَامِنُوا	ایمان بیاورید	۱۸
۶	يُنْسِ	چه بد است	۴۰
۷	يَكْفُرُ	کافر شود، کفر بورزد	۱۲
۸	مُحَضَّر	حاضر، احضار شده	۱۰ (۱۵)
۹	جَحِيم	آتش بزرگ، جهنم، دوزخ	۲۶
۱۰	أُولُوا، أُولِي، أُولَاتٍ	دارندگان، صاحبان	۴۵
۱۱	يُجِيبُ	دوست می دارد	۴۳

کلمات آشنا و جدید این درس ۷۷۷ بار در قرآن آمده است.

اکنون عبارات درس را به طور کامل به صورت شفاهی ترجمه کنید.

شاید حدس زده باشید که ویژگی مشترک تمام کلمات فوق در نوع معنای آنهاست. این کلمات بر کاری و یا انجام آن بدون توجه به زمان دلالت دارد. به این گونه کلمات «مصدر» می‌گویند.

مصدر دارای وزن‌های بسیار گوناگونی است. کلمات فوق پنج نوع مصدری است که در قرآن کریم زیاد به کار رفته است.

قاعده

مصدر کلمه‌ای است که بر کاری یا انجام آن، بدون اشاره به زمان دلالت دارد.

مصدر

کلمات قرآنی زیر را بخوانید، به معنای آنها دقت کرده و وزن هر گروه را مشخص کنید.

شکیبایی	صَبْر	گروه اول:
آفریدن	خَلَقَ	
گردآوری	جَمَعَ	
وزن:		
دانستن	عِلِمَ	گروه دوم:
یادآوری	ذَكَرَ	
نگهداری	حَفِظَ	
وزن:		
سپاسگزاری	شُكِرَ	گروه سوم:
ستم	ظَلَمَ	
ناسپاسی	كُفِرَ	
وزن:		
نیکی کردن	إِحْسَانَ	گروه چهارم:
بیرون کردن	إِخْرَاجَ	
غذادادن	إِطْعَامَ	
وزن:		
فرو فرستادن	تَنْزِيلَ	گروه پنجم:
پاک کردن	تَطْهِيرَ	
اندازه گرفتن	تَقْدِيرَ	
وزن:		

تمرین‌ها

تمرین اول: وزن مصدرهای زیر را مقابل آنها نوشته و ببینید با معنای کدام یک از آنها آشنا هستید.

۱- مصدرهایی که حرف زائد ندارند:

سَعَى =	سَخِرَ =	حُكِمَ =
فَتَحَ =	حُسِرَ =	أَمِنَ =
رُشِدَ =	عَفُوَ =	مُلِكَ =

۲- مصدرهایی که یک حرف زائد دارند:

سَلَامَ =	خُرُوجَ =	حِكْمَةَ =
قَبُولَ =	طُلُوعَ =	سُجُودَ =
تُوبَةَ =	قِسْمَةَ =	حَسْرَةَ =

۳- مصدرهایی که بیش از یک حرف زائد دارند:

جَهَالَةَ =	رِضْوَانَ =	رِسَالَةَ =
ضَلَالََةَ =	فُرْقَانَ =	كُفْرَانَ =
شَهَادَةَ =	مَعْدِرَةَ =	طُغْيَانَ =
عِبَادَةَ =	بُنْيَانَ =	مَرْحَمَةَ =

پس از بررسی به هر پاسخ صحیح یک امتیاز بدهید.

تمرین دوم: از کلمه‌های زیر مطابق وزن داده شده، مصدر بسازید.

۱- بر وزن افعال:

صَلَحَ =	عَرَضَ =	سَلِمَ =
سَرَفَ =	گِرَةَ =	مَسَكَ =

۲- بر وزن تفعیل:

ثَبَّتَ =	صَدَّقَ =	سَبَّحَ =
كَذَّبَ =	سَلِمَ =	فَرَّقَ =

۳- بر وزن فِعال:

جَدَلَ =	جَهَّدَ =	حَسِبَ =
فَرَّقَ =	قَتَلَ =	خَطَبَ =

۴- بر وزن تفاعل:

خَصِمَ =	شَوَّرَ =	غَبِنَ =
فَخَّرَ =	فَوَّتَ =	كَثَرَ =

۵- بر وزن تَفَعُّل:

قَلَبَ =	حِضَنَ =	خَوَّفَ =

۶- بر وزن اِسْتِفْعَال:

عَفَّرَ =	بَدَّلَ =	كَبَّرَ =

پس از بررسی به هر پاسخ صحیح یک امتیاز بدهید.

تمرین سوم: گزینه‌های درست را علامت بزنید.

* کدام معنا صحیح است؟

- ۱- آسانی: الف - یُسْر ب - عُسْر
۲- دارندگان: الف - أُوْلُوا ب - أُوْلَیْكَ
۳- گمراه شد: الف - ضَلَّال ب - ضَلَّ
۴- می‌خواهد: الف - یُحِبُّ ب - یُرِیدُ
۵- بسیار درست‌کردار: الف - صِدِّق ب - صِدِّیق

* کدام ترجمه صحیح است؟

۶- قَالُوا نَحْنُ أُوْلُوا قُوَّةٍ:

- الف - گفتند ما دارای قدرت هستیم.
 ب - گفتند آنها دارای قدرت هستند.

۷- كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ:

- الف - قوم نوح پیامبران را تکذیب کردند.
 ب - قوم نوح به پیامبران دروغ گفتند.

۸- إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوًّا مُّبِينًا:

- الف - قطعاً شیطان و انسان دشمن آشکار یکدیگرند.
 ب - قطعاً شیطان دشمن آشکاری برای انسان است.

۹- فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ:

- الف - پس بزودی قومی می‌آیند که آنها خداوند را دوست دارند.
 ب - پس بزودی خداوند قومی را می‌آورد که آنها را دوست دارد.

۱۰- يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمْ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمْ الْعُسْرَ:

- الف - خداوند برای شما آسانی خواست و برای شما سختی نخواست.
 ب - خداوند برای شما آسانی می‌خواهد و برای شما سختی نمی‌خواهد.

* کدام گزینه به ترتیب هم‌وزن مصدرهای داده شده است؟

۱۱- وَخِي، قَسَطَ، صُلِحَ

- الف - رَزَع، سَلِمَ، حُسْن
 ب - عَدَل، مَكَر، صُنِعَ

۱۷ - خداوند تباه کاران را دوست ندارد:

□ الف - إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ

□ ب - وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْفُسَادَ

۱۸ - بلکه ستمگران در گمراهی آشکاری هستند:

□ الف - بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

□ ب - لَكِنَّ الظَّالِمُونَ الْيَوْمَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

۱۹ - قطعاً شیطان دشمن شماست:

□ الف - إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ

□ ب - إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُّبِينٌ

۲۰ - هر کس را که خدا هدایت کند او هدایت شده است:

□ الف - وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ لَمُهْتَدُونَ

□ ب - وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِي

پس از بررسی به هر گزینه صحیح دو امتیاز بدهید.

تمرین چهارم: ترجمه عبارات قرآنی درس را زیر آنها بنویسید.

پس از بررسی به هر ترجمه صحیح شش امتیاز بدهید.

۱۲ - تسبیح، اسلام، جهاد

□ الف - تَزْيِيل، إِذْبَار، بَلَاغ

□ ب - تَصْدِيق، إِحْسَان، لِقَاء

۱۳ - رِضْوَان، عِبَادَة، غُفْرَان

□ الف - تَبْيَان، شَفَاعَة، سُبْحَانَ

□ ب - عِصْيَان، عِمَارَة، طُغْيَان

۱۴ - تَفَاخُر، تَعَقُّف، إِخْتِلَاف

□ الف - تَشَاوُر، تَقَلُّب، إِنتِقَام

□ ب - تَكَاتُر، تَخَوُّف، إِنِّيْعَات

۱۵ - دَعْوَة، إِسْتِعْجَال، مَغْفِرَة

□ الف - بَهْجَة، إِسْتِغْفَار، مَعْذِرَة

□ ب - حَسْرَة، إِسْرَاف، مَوْعِدَة

* کدام عبارت صحیح است؟

۱۶ - و خداوند ستمی برای بندگان نمی خواهد:

□ الف - وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِلْعَالَمِينَ

□ ب - وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِلْعِبَادِ

تمرین پنجم: با عبارات قرآنی پاسخ دهید.

۱- عزت را باید از چه کسی خواست؟

۲- چه کسانی در گمراهی سختی هستند؟

۳- درست کرداران واقعی چه کسانی هستند؟

۴- چه کسی افراد قابل هدایت و گمراهان را بهتر می‌شناسد؟

پس از بررسی به هر پاسخ صحیح پنج امتیاز بدهید.

تمرین ششم: خداوند چه کسانی را هدایت نمی‌کند؟ با مراجعه به

سوره‌ها و آیات زیر، عبارات قرآنی مربوط به این موضوع را بنویسید.

سوره بقره آیه ۲۵۸:

سوره بقره آیه ۲۶۴:

سوره مائده آیه ۱۰۸:

سوره زمر آیه ۳:

سوره غافر آیه ۲۸:

پس از بررسی به هر پاسخ صحیح دو امتیاز بدهید.

جمع امتیاز

درس هشتم

خودآزمایی

قرآن آموز عزیز، در سومین مجموعه دروس آموزش مفاهیم، با بخش دیگری از آیات قرآن آشنا شدید و می‌توانید این آیات را معنا کنید.

در این دروس، معنای ۷۱ کلمه آشنا و ۹۲ کلمه جدید را فراگرفتید و با وزن‌های نوع دوم اسم فاعل و اسم مفعول، صفت مشبّهه، صیغه مبالغه، اسم تفضیل، اسم زمان و مکان، جمع مکسر و مصدر آشنا شدید. آشنایی با وزن این اسمها می‌تواند شما را در معنای بسیاری از کلمات قرآنی یاری کند.

خوب است بدانید که ۱۶۳ کلمه معنا شده در مجموعه دروس مفاهیم «۳» جمعاً بیش از ۵۰۰۰ بار در قرآن تکرار شده است. به این ترتیب شما با توجه به دروس مفاهیم «۱ تا ۳» می‌توانید بیش از نیمی از کل کلمات قرآن و هم چنین حدود ۳۰۰۰ عبارت و آیه متوسط قرآن را معنا کنید. این مقدار از نظر حجم حدود پنج جزء قرآن کریم را شامل می‌شود.

در این درس به منظور یادآوری بیشتر، مطالب درس‌های گذشته تمرین شده است و بخش کوچکی از عبارات و آیات قرآن که به کمک آموخته‌های قبلی شما قابل ترجمه می‌باشند، آمده است.

امید است با تلاش و علاقه بیشتر، آموزش این دروس را ادامه دهید تا رفته رفته شاهد توفیقات بیشتر خود در فهم آیات شریفه

تمرین‌ها

تمرین اول: گزینه‌های درست را علامت بزنید.

* کدام معنا صحیح است؟

۱- آبا، آخا:

الف - پدر، برادر ب - برادر، پدر

۲- مَلِك، صَدْر:

الف - پادشاه، سینه ب - فرشته، سینه‌ها

۳- عُسْرِي، يُسْرِي:

الف - سخت‌تر، آسان‌تر ب - سختی، آسانی

۴- مَوْعِد، عُدْوَان:

الف - وعده‌گاه، دشمنی ب - وعده شده، دشمن

۵- حاضِرَة الْبَحْرِ، بَعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ:

الف - در خشکی، دوری مشرق و مغرب

ب - کنار دریا، فاصله بین مشرق و مغرب

۶- ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ، شَهْر:

الف - این بخشش بزرگ، سال

ب - صاحب بخشش بزرگ، ماه

۷- أَصْدَقُ، حَدِيثًا، أَهْدَى سَبِيلًا:

الف - راست کردارتر، راه روشن‌تر

ب - راست گفتارتر، راه یافته‌تر

۸- يَكْفُرُ، كَذَّبَ:

الف - کفر ورزید، تکذیب می‌کند

ب - کفر می‌ورزد، تکذیب کرد

۹- بِنَسِ الْقَرَارِ، أَصْحَابُ الْجَحِيمِ:

الف - چه بد جایگاهی است، دوزخیان

ب - چه جایگاه سختی است، عذاب جهنم

۱۰- مَا آتَيْنَاكُمْ، فَاتَّبِعُونِي:

الف - آنچه به ما دادید، پس از من پیروی کردند

ب - آنچه به شما دادیم، پس از من پیروی کنید

۱۸- کی، وقتی که:

الف - مَتَى، إِذْ

ب - آى، هَذَا

۱۹- گفته شد، ستم کردند:

الف - قَالَ، عَمِلُوا

ب - قِيلَ، ظَلَمُوا

۲۰- نیکو، گرداندن:

الف - مُبَارَكٌ، تَنْزِيلٌ

ب - كَرِيمٌ، تَصْرِيفٌ

* کدام ترجمه صحیح است؟

۲۱- وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ:

الف - و آفرینش (آفریده‌های) جدیدی می آورد.

ب - و آفرینش (آفریده‌های) جدیدی آورد.

۲۲- يَا قَوْمِ لَكُمْ الْمُلْكُ الْيَوْمَ:

الف - ای قوم، فرمانروایی امروز برای شماست.

ب - ای قوم من، امروز فرمانروایی برای شماست.

۲۳- وَإِذَا قِيلَ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ:

الف - و هنگامی که گفته شد قطعاً خدا وعده حق می دهد.

* کدام کلمات صحیح است؟

۱۱- روزی می دهد، می خوانیم:

الف - رِزْقٌ، تِلَاوَتِهِ

ب - يَزُوقُ، تَتْلُوا

۱۲- ایمان بیاورید، رستاخیز:

الف - ءَامَنُوا، يَبْعَثُ

ب - ءَامَنُوا، بَعَثَ

۱۳- این چنین، دست‌ها:

الف - ذَلِكُمْ، يَدٌ

ب - كَذَلِكَ، آيِدِي

۱۴- می خواهند، آن را فرو فرستاد:

الف - يُرِيدُ، نَزَّلْنَاهُ

ب - يُرِيدُونَ، نَزَّلَهُ

۱۵- گمراه کنندگان، بسیار ستمگر:

الف - مُضِلِّينَ، ظَلَامٌ

ب - ضَالِّينَ، أَظْلَمٌ

۱۶- می دانید، انجام می دهند:

الف - تَعْلَمُونَ، يَعْمَلُونَ

ب - يَعْلَمُونَ، تَعْمَلُونَ

۱۷- دانشمندان، هدایت‌شدگان:

الف - أُولَى الْأَمْرِ، مُصَدِّقِينَ

ب - أُولُوا الْعِلْمِ، مُهْتَدِينَ

۲۴- فَآتَيْنَا الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْهُمْ أَجْرَهُمْ:

- الف - پس پاداش کسانی را که ایمان آوردند، دادیم.
- ب - پس پاداش کسانی از آن‌ها را که ایمان آوردند، دادیم.

۲۵- وَلَوْ ءَامَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ:

- الف - اگر اهل کتاب ایمان بیاورند قطعاً برای آنها بهتر است
- ب - اگر اهل کتاب کار خوب می‌کردند قطعاً ایمان می‌آوردند.

* کدام عبارت صحیح است؟

۲۶- شما را از آن آفریدیم:

- الف - مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ
- ب - لَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ

۲۷- او جز هشدار دهنده‌ای واقعی نیست:

- الف - إِنَّ هُوَ إِلَّا تَذِيرٌ مُّبِينٌ
- ب - مَا أَنَا إِلَّا تَذِيرٌ مُّبِينٌ

۲۸- قطعاً تو بر هر چیزی توانا هستی:

- الف - إِنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
- ب - إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

۲۹- کسی که فرمانروایی آسمان‌ها و زمین برای اوست:

- الف - الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
- ب - لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ

۳۰- مگر کسانی که ایمان آوردند و عمل صالح انجام دادند، پس برای آنها پاداش است:

- الف - إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ
- ب - إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ

* گزینه صحیح را علامت بزنید.

۳۱- کدام عبارت دارای اسم فاعل است؟

- الف - وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً
- ب - ءَامَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ

۳۲- کدام عبارت دارای اسم مفعول است؟

- الف - بَلْ هُوَ قُرْءَانٌ مَجِيدٌ فِي لَوْحٍ مَحْفُوظٍ
- ب - وَمَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ غَافِلِينَ

۳۷- کدام عبارت دارای مصدر است؟

- الف - كَيْفَ يَكُونُ لِلْمُشْرِكِينَ عَهْدٌ عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ رَسُولِهِ
- ب - إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقِيكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

۳۸- کدام عبارت دارای اسم مکان است؟

- الف - إِنَّ رَحْمَةَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ
- ب - لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكَنِهِمْ آيَةٌ

۳۹- کدام عبارت دارای اسم تفضیل است؟

- الف - وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ
- ب - وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَى ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ

۴۰- کدام عبارت دارای اسم تفضیل و جمع مکسر است؟

- الف - فَاطِرُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا
- ب - أَوَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِمَا فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ

۳۳- کدام عبارت دارای صفت مشبّهه است؟

- الف - بُشِّرِكُمْ الْيَوْمَ جَنَاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
- ب - لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

۳۴- کدام عبارت دارای صیغه مبالغه است؟

- الف - وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا
- ب - لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ

۳۵- کدام عبارت دارای اسم مفعول است؟

- الف - أَنَّهُ مُنَزَّلٌ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ
- ب - إِنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهُ وَاحِدٌ فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ

۳۶- کدام عبارت دارای جمع مکسر است؟

- الف - تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ
- ب - فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِعِبَادِهِ بَصِيرًا

تمرین دوم: جدول زیر را مطابق نمونه کامل کنید.

ردیف	کلمه	وزن	ریشه	نوع اسم	معنا
*	ذِكْرٌ	فِعْلٌ	ذ ك ر	مصدر	یاد، یاد کردن
۱	أَكْثَرُ				
۲	كَرِيمٌ				
۳	كُبْرَى				
۴	عَفْلَةٌ				
۵	مُعَلِّمٌ				
۶	بُيُوتٌ				
۷	أَنْبِيَاءٌ				
۸	مَغْفِرَةٌ				
۹	مُهْلِكٌ				
۱۰	أَصْحَابٌ				

ردیف	کلمه	وزن	ریشه	نوع اسم	معنا
۱۱	إِحْسَانٌ				
۱۲	مُحَمَّدٌ				
۱۳	أَقْرَبِينَ				
۱۴	مَسْجِدٌ				
۱۵	مَسْكَنٌ				
۱۶	مُهَاجِرٌ				
۱۷	ضِعْفَاءٌ				
۱۸	حُسْنَى				
۱۹	زَاكِيَةً				
۲۰	مُعْرِقِينَ				

پس از بررسی به پاسخ صحیح هر سطر دو امتیاز بدهید.

۱۱- وَ اتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ:

مائدہ ۸

۱۲- إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٍ النَّعِيمِ:

قلم ۳۴

۱۳- إِنْ أَوْلِيَاءُ هُؤُلَاءِ الْمُتَّقُونَ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا لَا يَعْلَمُونَ:

آفقال ۳۴

۱۴- لِيَعْلَمُوا أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ:

كہف ۲۱

۱۵- وَ أَنَّ السَّاعَةَ لَأَرْبَبٌ فِيهَا:

كہف ۲۱

۱۶- يَس * وَالْقُرْءَانَ الْحَكِيمِ:

یس ۱ تا ۳

۱۷- إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ:

۱۸- إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ:

۱۹- وَاللَّهُ بِصِيرٍ بِمَا تَعْمَلُونَ:

حجرات ۱۸

۲۰- تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ تَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ:

۲۱- وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِّلْعَالَمِينَ:

نہل عشران ۱۰۸

تمرین سوم: عبارات قرآنی زیر را ترجمہ کنید.

۱- إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ:

ذاریات ۵۸

۲- وَ رَبُّكَ الْغَنِيُّ ذُو الرَّحْمَةِ:

انعام ۱۳۳

۳- فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ:

فاطر ۳۷

۴- إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ:

نہل عشران ۱۵۹

۵- إِنَّ اللَّهَ بِعِبَادِهِ لَخَبِيرٌ بَصِيرٌ:

فاطر ۳۱

۶- سُبْحَانَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا:

یس ۳۶

۷- وَ هَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ فَاتَّبِعُوهُ:

انعام ۱۵۵

۸- إِنَّ اللَّهَ يَزِرُكَ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ:

نہل عشران ۳۷

۹- النَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ:

احزاب ۶

۱۰- إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا:

يونس ۴

فهرست الفبایی کلمات

● الف

عَابَاءُ ۳	جمع آب، پدران	السَّاعَةُ ۵	زمان قیامت
عَائِيَّةٌ، عَاتِي،		الْأَيْتَةُ ۲	جمع لسان، زبان‌ها
عَائِبَاتٌ ۵	آمدنی	أَلْوَانٌ ۲	جمع لون، رنگ‌ها
عَائِيْنَا ۲	دادیم	أَنْبِيَاءُ ۶	جمع نبی، پیامبران
عَالٌ ۲	خاندان	أَنْفِيقَةٌ ۳	انفاق کنید
عَامَنَ، عَامَنْتُ، ۲	ایمان آورد	أَوْلَاءٌ ۶	اینها، آنها، این، آن
عَامِيْنَا ۷	ایمان بیاورید	أَوْلُوا، أَوْلِي،	
أَبٌ، أَبَوْ، أَبْنَا، أَبِي ۳	پدر، سرپرست	أَوْلَاتٌ ۷	دارندگان، صاحبان
أَبْصَارُهُ ۶	جمع بصر، چشم‌ها	أَوْلٌ ۳	اول، نخست
إِتْبَعُوا ۲	پیروی کنید	أَبْدَى ۳	جمع ید، دست‌ها
أَجَلٌ ۵	وعده، مدت معین	أَتَى ۲	کدام
أَخِيْنَا ۲	زنده کرد	● ب	
أَحَدٌ ۱	یکتا، یکی، کسی	بِشْسٌ ۷	چه بد است
أَخٌ، أَخُو		بُشْرَى ۱	بشارت، مزده
أَخْنَا، أَخِي ۵	برادر	بَصَائِرٌ ۱	جمع بصیره، بینش‌ها،
إِذٌ ۲	هنگامی که		بینایی‌ها
أُذْكُرُوا ۶	یاد کنید، به یاد آورید	بَعِيدٌ ۷	دور، سخت
إِذْنٌ ۳	اجازه	بَيْعٌ ۳	خرید و فروش
أَزْوَاجٌ ۵	جمع زوج، جفت‌ها،	● ت	
	همسران	تَبَارَكَ ۱	پربرکت است
أَظْلَمُ ۷	ظالم‌تر، ستمکارتر	تَيْنَانٌ ۱	پیام روشن
أَعْلَمُ ۵	داناتر	تَجْرِي ۵	جاری و روان است
أَلَاهُ ۵	آگاه باشید، آگاه باش		

۲۲- قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ:

بوتس ۳۵

۲۳- قُلِ اللَّهُ يَهْدِي لِلْحَقِّ:

۲۴- الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ:

بزوج ۹

۲۵- وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ:

۲۶- وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ:

بقره ۹۹

۲۷- وَمَا يَكْفُرُ بِهَا إِلَّا الْفَاسِقُونَ:

۲۸- طَسَّ تِلْكَ آيَاتُ الْقُرْآنِ وَكِتَابٍ مُبِينٍ:

نمل ۲ و ۱

۲۹- هُدًى وَبُشْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ:

آخزاب ۴۵

۳۰- يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا:

پس از بررسی به هر ترجمه صحیح چهار امتیاز بدهید.

جمع امتیاز

پرسش‌نامه قرآن آموز

خدا را سپاس می‌گوییم که با فراگیری دروس این کتاب زمینه آشنایی و علاقه شما به قرآن بیش از پیش فراهم شده است. لطفاً با پاسخ‌گویی دقیق به پرسش‌های زیر، ما را در اصلاح و تکمیل دروس این کتاب یاری کنید. قبلاً از همکاری صمیمانه شما سپاس‌گزاریم.

۱- مشخصات: مرد زن تاریخ تولد..... تحصیلات.....
 استان و شهرستان..... نام مدرسه یا کانون.....
 ۲- غیر از آموزش قرآن در مدرسه، برای درک و فهم آیات قرآن چه آموزش‌هایی دیده‌اید؟ در کجا؟ چه مدت؟

۳- دروس این کتاب را به صورت حضوری آموزش دیده‌اید یا غیرحضوری و خودآموز؟

۴- اگر به شکل حضوری آموزش دیده‌اید، توان مربی در تدریس چگونه بوده است؟
 خوب متوسط ضعیف

۵- آیا مقدمه کتاب را به طور کامل خوانده‌اید؟
 اگر خوانده‌اید، این مقدمه چقدر شما را با اهداف و روشهای این کتاب آشنا کرده است؟
 به طور کامل تا حدودی کم

۶- قبل از خواندن دروس این کتاب، فراگیری معنای آیات قرآن را چقدر ضروری می‌دانستید؟
 بسیار تا حدودی کم

۷- در حال حاضر، درک معنای آیات قرآن را چقدر ضروری می‌دانید؟

بسیار تا حدودی کم

مَثَل ۷

مَثَل، داستان، جمع:
 أمثال

مُحْسِن ۲

نیکوکار

مُحْضَر ۷

احضار شده، حاضر

مُفْسِد ۳

خرابکار، تبهکار

مَلَائِكَةٌ ۲

جمع مَلَك، فرشتگان

مُلُوكٌ ۶

جمع مَلِك، پادشاهان، فرمانروایان

مِلَّةٌ ۲

دین، آیین

مُهْتَدِيْنَ ۷

افراد قابل هدایت، هدایت‌شدگان

مِيزَاتٌ ۶

میراث، آنچه می‌ماند یا به ارث می‌رسد

ن ●

نُجُودٌ ۲

نوبت، پیامبری

تَنَلُوا ۴

می‌خوانیم

تَجَزَى ۲

جزا می‌دهیم، پاداش

تَجَعَل ۳

قرار می‌دهیم، قرار

تَخْنُ ۱

دهیم

تَزَل ۱

نازل کرد، فرو فرستاد

تَزَلْنَا ۱

نازل کردیم، فرو فرستادیم

نِعْمَةٌ، نِعْمَةٌ ۶

نعمت، هر چیز خوبی که خدا به انسان می‌دهد

● و

وَعْدَةٌ ۵ وعده

● هـ

هُؤُلَاءِ ۶

اینها، آنها، این، آن

هَلْ ۶

آیا

● ی

يَأْتِي، يَأْتِ ۳

بیاید، می‌آید

يَأْتِي بِهِ ۳

بیاورد، می‌آورد

يَسْبُتُ ۲

می‌پراکند

يَنْعَثُ ۵

برمی‌انگیزد، زنده می‌کند

يُحِبُّ ۷

دوست می‌دارد

يَدٌ ۳

دست

يَزْجُو ۱

امید دارد، امیدوار است

يَزْرُقُ ۵

روزی می‌دهد

يُزِيدُ ۷

می‌خواهد

يُزِيدُونَ ۳

می‌خواهند

يُسْرٌ ۷

آسانی

يَعْقِلُونَ ۴

اندیشه می‌کنند

يَعْمَلُونَ ۷

عمل می‌کنند، انجام می‌دهند

يَكْفُرُ ۷

کافر شود، کفر بورزد

يَكُونُ ۱

باشد، می‌باشد

يَمْلِكُ ۶

مالک است، صاحب است

پرسش نامه مرتبی

با حمد و سپاس الهی و قدردانی از زحمات شما در آموزش این کتاب، برای اصلاح و تکمیل این مجموعه دروس و دستیابی به محتوا و روش های مناسب تر، لطفاً موارد زیر را با دقت پاسخ دهید. قبلاً از همکاری صمیمانه شما برای بهبود آموزش قرآن سپاسگزاری می شود.

- ۱- مشخصات: مرد زن تاریخ تولد..... تحصیلات..... استان و شهرستان..... سابقه تدریس قرآن..... سال.....
- ۲- تاکنون این کتاب را در چند کلاس آموزش داده اید و در هر کلاس به طور متوسط چند قرآن آموز شرکت داشته اند؟
- ۳- معمولاً هر جلسه آموزش چند دقیقه طول می کشد؟..... دقیقه
- ۴- مشخصات عمومی قرآن آموزان خود را بنویسید. (حداکثر سه کلاس)
 - کلاس ۱: مرد زن متوسط سن..... متوسط تحصیلات.....
 - کلاس ۲: مرد زن متوسط سن..... متوسط تحصیلات.....
 - کلاس ۳: مرد زن متوسط سن..... متوسط تحصیلات.....
- ۵- اگر در این کلاس ها آموزش دیگری نیز انجام می شود، مشخص کنید. آموزش قرائت..... دقیقه. آموزش حفظ..... دقیقه. سایر موارد را نام ببرید:..... دقیقه.

۸- محتوا، روش آموزش و تمرین های این کتاب را برای دستیابی به درک معنای عبارات قرآن چگونه ارزیابی می کنید؟

- ترجمه عبارات قرآنی درس: خوب متوسط ضعیف
- تمرین مربوط به قواعد: خوب متوسط ضعیف
- تمرین های دو گزینه ای: خوب متوسط ضعیف
- پاسخ با عبارات قرآنی: خوب متوسط ضعیف

۹- اگر در معنا کردن عبارات قرآنی درس و حل تمرین ها مشکلاتی داشته اید، موارد آن را بنویسید.

.....

.....

.....

۱۰- برای بهتر شدن دروس این کتاب لطفاً پیشنهادهای خود را بنویسید.

.....

.....

.....

۱۱- در صورت تمایل نام و نشانی خود را بنویسید تا از نظرات شما بیشتر استفاده شود.

نام و نام خانوادگی..... تلفن..... پیش شماره.....

نشانی.....

تاریخ تنظیم.....

لطفاً این برگه را به مسئول محترم کلاس تحویل دهید.

۶- برای آموزش ترجمه و مفاهیم قرآن، کارایی این کتاب را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

خوب متوسط ضعیف

۷- این کتاب با سطح علمی دانش آموزان اول راهنمایی چه تناسبی دارد؟

مناسب بالاتر از توان آنان پایین تر از توان آنان

۸- در صورت استفاده از روش آموزش و پرسش ارائه شده در مقدمه کتاب، هر یک از این روش‌ها را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

قرائت عبارات قرآنی: خوب متوسط ضعیف

ترجمه اولیه عبارات قرآنی: خوب متوسط ضعیف

آموزش معنای کلمات: خوب متوسط ضعیف

ترجمه کامل عبارات قرآنی: خوب متوسط ضعیف

تمرین مربوط به قواعد: خوب متوسط ضعیف

تمرین‌های دوگزینه‌ای: خوب متوسط ضعیف

پاسخ با عبارات قرآنی: خوب متوسط ضعیف

۹- هر نکته دیگری که در مورد اهداف، محتوا، روش تدریس و تمرینهای این کتاب ضروری می‌دانید به تفکیک بنویسید.

.....
.....

۱۰- در صورت تمایل نام و نشانی خود را بنویسید تا از نظرات و تجربیات شما بیشتر استفاده شود.

نام و نام خانوادگی..... تلفن..... پیش شماره.....

نشانی..... تاریخ تنظیم.....

لطفاً این برگ را به مسئول محترم کلاس خود تحویل دهید.

این کتاب به منظور نشر و فراگیر نمودن آموزش مفاهیم قرآن کریم، در راستای اجرا و استمرار نهضت قرآن آموزی توسط سازمان دارالقرآن الکریم به طبع رسیده است.

سازمان دارالقرآن الکریم
دبیرخانه نهضت قرآن آموزی